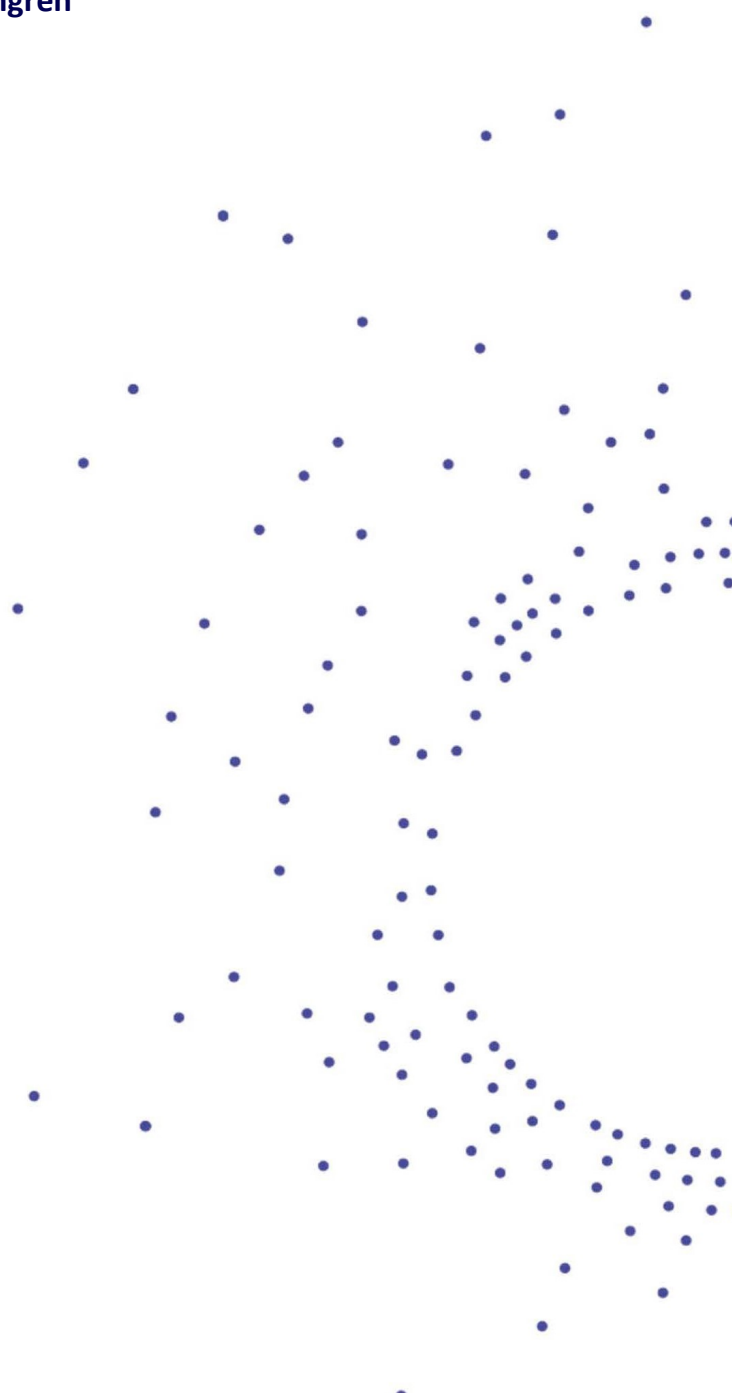

Næringsattraktivitet i Arendal kommune

Utvikling fra 2018 til 2019

Jan Ole Rypestøl, Øystein Fjelldal & Atle Blomgren

Prosjekttittel: Næringsattraktivet i Arendal Kommune. Utvikling fra 2018 til 2019
Prosjektnummer: 101765-1
Institusjon: NORCE Norwegian Research Centre
Oppdragsgiver: Arendal Kommune

Gradering: Åpen
Rapportnr.: 27-2019
ISBN: 978-82-8408-048-2

Antall sider: 41
Publiseringsmnd.: Desember 2019
Sitering: Rypestøl, JO, Fjellidal, Ø., & Blomgren, A. (2019). Næringsattraktivet i Arendal kommune. Utvikling fra 2018 til 2019. NORCE Norwegian Research Centre, 27-2019.

Disclaimer – ansvarsavgrensning

Denne rapporten er utformet av forskere fra NORCE på oppdrag for Arendal Kommune. Rapportens innhold, inkludert vurderinger og anbefalinger, er gjort av forfatterne alene og er deres ansvar. Spørsmål knyttet til projektrapportens innhold skal rettes til forfatterne.

Forord

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Arendal kommune. Hensikten med rapporten har vært å kartlegge hvor attraktiv kommunen oppleves som vert og samarbeidspartner for kommunens næringsdrivende. Resultatene fremkommer fra en survey hvor 306 bedrifter har svart. I sum representerer svarbedriftene omkring 45 prosent av sysselsettingen i privat sektor i kommunen. Surveyen kartlegger 6 ulike områder som antas å ha innvirkning på næringsvennlighet. I tillegg til disse seks punktene oppfordres næringslivet, gjennom denne undersøkelsen, til å komme med innspill og forslag til prioriteringer fremover for å styrke kommunenes næringsvennlighet.

Prosjektarbeidet har pågått i perioden september til desember 2019. Vi takker for et spennende oppdrag.

Kristiansand, desember 2019
Jan Ole Rypestøl, prosjektleder

DISCLAIMER – ANSVARSAVGRENSNING.....	1
FORORD.....	2
FIGURFORTEGNELSE	4
TABELLFORTEGNELSE.....	4
SAMMENDRAG	5
1. BAKGRUNN OG METODE	7
1.1. METODISK BAKGRUNN.....	7
1.2 ADRESSELISTER	7
1.3 UTFORMING AV UNDERSØKELSEN	8
1.4 UTSENDELSE OG PURRING	8
2. HVEM HAR SVART PÅ UNDERSØKELSEN?	9
3. RESULTATER	13
3.1. INTERNE FORHOLD HOS SVARBEDRIFTENE	13
3.2. BEDRIFTENES FORHOLD TIL ARENDAL KOMMUNE	14
3.3. HOLDNINGER TIL NÆRINGSDRIVENDE	15
3.4. BEDRIFTENES TILGANG PÅ KOMPETANSE	18
3.5. DIALOG MED KOMMUNEN	18
3.6. INFORMASJONSMENGDE OG KVALITET	24
3.7. KONKURRANSE MELLOM KOMMUNEN OG LOKALT NÆRINGSLIV.....	25
3.8. OPPLEVD GRAD AV SERVICEVENNLIGHET	26
3.9. OPPLEVD GRAD AV NÆRINGSVENNLIGHET	27
3.10. RANGERING AV DE VIKTIGSTE FORBEDRINGSOMRÅDENE FOR Å BEDRE NÆRINGSKLIMAET I ARENDAL KOMMUNE	28
3.11. ANDRE UTFYLLENDE KOMMENTARER.....	29
4. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON.....	31
VEDLEGG.....	32
VEDLEGG 1, HOLDNINGER TIL NÆRINGSDRIVENDE SPLITTET PR BRANSJE.....	33
VEDLEGG 2,.....	34
VEDLEGG 3, RANGERING AV DE VIKTIGSTE FORBEDRINGSOMRÅDENE FOR Å BEDRE NÆRINGSKLIMAET I ARENDAL KOMMUNE..	36
VEDLEGG 4, ET UTVALG SLUTTKOMMENTAR FRA RESPONDENTER	37

Figurfortegnelse

Figur 1: Svarbedriftenes næringstilknytning.....	9
Figur 2: Antall ansatte representert i undersøkelsen, fordelt på næring.....	10
Figur 3: Fordeling av antall ansatte i svarbedriftene.....	10
Figur 4: Omsetningsfordeling blant svarbedriftene.....	11
Figur 5: Fordeling av selvstendig enhet vs avdeling blant svarbedriftene.....	11
Figur 6: Interne forhold i svarbedriftene.....	13
Figur 7: Svarbedriftenes forhold til Arendal kommune.....	14
Figur 8: Holdningsmålinger.....	15
Figur 9: Tilgang på relevant kompetanse.....	18
Figur 10: Dialog med kommunen.....	19
Figur 11: Oversikt over kontaktpunkter i kommunen.....	19
Figur 12: Oppfattet kvalitet på dialog med Arendal kommune.....	20
Figur 13: Bedriftenes opplevelse av å bli forstått og av kvalitet på veiledning i plan og byggesaker.....	21
Figur 14: Oppfattet kvalitet på dialogen med kommunen og valgte støttespillere.....	22
Figur 15: Kvalitet og omfang på informasjon fra kommunen.....	24
Figur 16: Konkurransen mellom offentlig og privat sektor.....	25
Figur 17: Servicevennlighet.....	26
Figur 18: Opplevd næringsvennlighet.....	27
Figur 19: Bedriftenes rangering av prioriterte arbeidsområder for kommunen fremover.....	28
Figur 20: Ulike næringers rangering av prioriterte arbeidsområder for kommunen fremover.....	29

Tabellfortegnelse

Tabell 1: Fordeling av e-postkilder.....	8
Tabell 2: Sammenligning av svarbedrifter i 2018 og i 2019.....	12
Tabell 3: Gjennomsnittlig numerisk fordeling (*) av oppfattede holdninger til næringsdrivende i Arendal....	16
Tabell 4: Oppsummering.....	32

Sammendrag

Tabellene til høyre viser en vektning av de ulike svarene samlet inn for Arendal. En null verdi betyr at svarene fordeler seg jevnt på positiv og negativ side av skalaen fra svært uenig til svært enig. Se for øvrig side 31 for en nærmere forklaring av hvordan scorene i tabellen fremkommer.

På overordnet nivå observeres det kun mindre endringer i hvordan svarene fordeler seg fra 2018 til 2019. Vi ser at i 2019 er det noen flere som rapporterer å ha hyppig dialog med kommunen. Vi ser også at det er noen flere som i år oppfatter dialogen som en positiv opplevelse, og at bedriftens syn i litt større grad ble forstått. Både når det gjelder kvalitet på informasjon fra kommunen, og informasjonsmengden fra kommunen, er svarene samlet sett litt mer positive i år enn i fjor. Men forskjellene er relativt små.

I negativ retning ser vi en svak trend mot at noen færre respondenter mener kommunen gir god veiledning når det gjelder plan og byggesaksbehandling, og at noen flere oppfatter næringsvirksomhet i regi av kommunen som en konkurrent. Men også her er forskjellene mellom årene kun marginale. Til sist i års-sammenlikningen ser vi at noe flere respondenter i 2019 oppfatter Arendal som en næringsvennlig kommune, enn for et år siden.

Når vi ser på hvordan respondenter fra ulike næringer har svart i årets undersøkelse ser vi noen klare forskjeller mellom næringer:

Respondenter fra **bygg og anlegg** er noe mer skeptiske til politikeres og kommuneansattes holdninger til næringsdrivende enn respondenter fra andre næringer. De er også den respondentgruppe som svarer mest negativt på om Arendal er en næringsvennlig kommune. **Industri**-respondenter gir lokal media og skolenes holdninger til næringsdrivende mer negativ score enn andre respondentgrupper. De mener i noe større grad, enn en del andre respondentgrupper, at deres syn under dialogen med kommunen blir forstått. Innenfor **primærnæringene** rapporteres det om lavere økonomisk vekst enn for andre grupper. Betydningen av et godt næringsklima vektlegges også mindre innenfor denne respondentgruppen. Primærnæringene er også den gruppen som oppfatter dialogen med kommunen som mest positiv,

Vekting:
Svært enig = 2, enig=1,
hverken/eller =0, uenig= -1,
svært uenig= -2.

	Arendal 2019	Arendal 2018	Bygg og Anlegg	Industri	Primærnæringene	Næringsr. tjenesteyt.	Privat Tjenesteytning	Varehandel
INTERNE FORHOLD								
Vår bedrift har et meget godt arbeidsmiljø	1,5	1,5	1,6	1,4	1,5	1,6	1,5	1,6
Vår bedrift har opplevd god økonomisk vekst de siste årene	0,5	0,4	0,4	0,5	0,1	0,7	0,5	0,3
Vår bedrift er avhengig av å ha et godt forhold til kommunen	0,9	0,8	1,1	0,8	0,9	0,7	1,1	1,0
Vår bedrift er i hyppig dialog med personell fra kommunen	0,0	-0,1	0,2	-0,1	0,2	0,1	0,2	-0,5
Det er meget viktig for vår bedrift at kommunen har et godt næringsklima	1,3	1,2	1,4	1,3	0,6	1,3	1,3	1,4
HOLDNINGER TIL NÆRINGSDRIVENDE								
Politikere i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,1	0,1	-0,1	0,3	0,1	0,2	0,1	0,0
Ansatte i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,4	0,3	0,2	0,3	0,5	0,4	0,4	0,3
Befolkningen i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,5	0,5	0,4	0,4	0,7	0,5	0,6	0,5
Skolene i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,4	0,5	0,4	0,1	0,5	0,4	0,4	0,5
Lokale media er meget positive til næringsdrivende	0,1	0,2	0,1	-0,3	0,4	0,1	0,1	0,3
DIALOG MED KOMMUNEN								
Dialogen med kommunen var en positiv opplevelse	0,8	0,6	0,4	0,8	1,3	0,9	0,8	0,8
I dialogen mener jeg at bedriftens syn ble forstått av kommunens representant	0,7	0,6	0,4	0,9	1,0	0,9	0,5	0,7
TILBAKEMELDING TIL KOMMUNEN								
Kvaliteten på informasjonen som kommer fra kommunen er meget god	0,4	0,3	0,3	0,3	0,7	0,4	0,4	0,4
Informasjonsmengden som kommer fra kommunen er tilstrekkelig	0,3	0,2	0,2	0,3	0,5	0,3	0,3	0,1
Kommunen er meget service-vennlige overfor næringsdrivende	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	0,0
Kommunen gir god veiledning i forhold til plan og byggesaksbehandling	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,0
Næringsvirksomhet i regi av kommunen konkurrerer ikke med det lokale	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,1	-0,5	0,0
Min bedrift har god tilgang på relevant kompetanse i kommunen	0,4	0,4	0,5	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Min kommune er en meget næringsvennlig kommune	0,1	0,0	-0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,0

men samtidig gir mest negativ tilbakemelding på kommunens veiledning knyttet til plan og byggesaksbehandling. Respondenter innenfor **næringsrettet tjenesteyting** gir ganske jevne score, og er den gruppen som svarer mest positivt på spørsmålet om bedriftens økonomiske vekst siste år. Dette er også den gruppen samlet sett anser kommunen som mest næringsvennlig.

Privat tjenesteyting, er den gruppen som har svart mest negativt på spørsmålet om næringsvirksomhet i regi av kommunen konkurrerer med lokalt næringsliv.

Respondenter innenfor **varehandel** er den gruppen som oppgir å ha minst dialog med kommunen. De er også den gruppen som gir lavest score på hvor servicevennlige kommunen er overfor næringsdrivende. Og gir nest lavest score på om kommunen er en næringsvennlig kommune.

I sum viser årets undersøkelse en forsiktig bedring fra fjorårets undersøkelse (se oppsummering for mer informasjon). Resultater som drar opp totalscoren i 2019 contra 2018, er en bedret score på dialog og på informasjon. Noe lavere score på veiledning i byggesaker og en opplevelse av noe økt konkurranse trekker totalscoren i 2019 ned.

De tre viktigste områdene respondentene mener kommunen bør jobbe med framover for å bedre næringsklimaet i kommunen er å redusere skatter og avgifter, bedre innsikt hos kommunalt ansatte og politikere om næringslivets behov, og arbeid for å redusere saksbehandlingstiden.

Når vi ser på hvordan respondenter innen de ulike næringer har svart, er det visse forskjeller. Bygg og anlegg ønsker redusert saksbehandlingstid. Industrien, primærnæringene og privat tjenesteyting etterlyser bedre innsikt hos kommunalt ansatte og politikere om næringslivets behov. Næringsrettet tjenesteyting og industri prioriterer igangsetting av tiltak for å sikre bedre tilgang på kompetanse i kommunen, mens varehandel prioriterer reduserte skatter og avgifter høyest.

1. Bakgrunn og metode

Arendal bystyre vedtok i juni 2017 Næringspolitisk handlingsplan for perioden 2017-2024. I planen er det vedtatt å gjennomføre en årlig næringsdebatt i Arendal bystyre. På oppdrag fra Arendal kommune, utarbeidet NORCE Norwegian Research Centre i 2018 en rapport¹ som kartla hvor næringsvennlig Arendal kommune oppleves blant kommunens næringsdrivende. Denne rapporten er en oppfølging av 2018 rapporten.

1.1. Metodisk bakgrunn

Denne rapporten følger 2018 rapporten med hensyn til metodisk fundament og gjennomføring. Rapporten har dermed samme hensikt, samme respondentunivers og samme organisering som 2018 undersøkelsen.

1.2 Adresselister

Årets kartlegging startet med oppstartsmøte den 28. august. Ifølge avtale er Arendal kommune ansvarlig for å fremskaffe e-poster mens NORCE skal komplementere disse adressene med ytterligere adresser fra Brønnøysundregistrene. NORCE mottok som avtalt aktuelle e-post adresser fra Arendal kommune. I sum ble 807 adresser overlevert. Disse adressene ble fremskaffet til Arendal kommune av Arendal by, Bondelaget, Fiskarlaget, Gårdeierforeningen, Håndverkerforeningen, og Næringsforeningen. De 807 Adressene fra Arendal kommune ble så vasket mot hverandre og ikke relevante adresser ble filtrert. NORCE supplerte deretter basen med 548 adresser fra Brønnøysund som ble filtrert på følgende kriterier: Forretningsadresse i Arendal, registrert Økonomisk aktivitet i 2016>0, AS, ANS, ASA, Enk, eller NUF. Adressene fra NORCE ble til sist vasket mot de ferdig vaskede adresselister fra kommunen. Også i denne runden innebar vaskingen sletting av doble adresser, sletting av epostadresser med feil, samt rensing av adresser til respondenter som ikke skal inkluderes. I sum ble 265 adresser fjernet fra opprinnelig register.

I uke 38 sendte nærings sjef Kåre Andersen ut en informasjonsmail til alle næringsdrivende på adresselisten. Mailen ble sendt til 1110 respondenter. Av disse ble omkring 15 % sendt tilbake som feilmelding. Disse ble luket ut av databasen. Endelig e-postunivers i denne undersøkelsen er derfor 956 næringsdrivende.

¹ Prosjektrapport nr.5/2018, Agderforskning

Tabell 1 Fordeling av e-postkilder

Kilde	Opprinnelig mottatt	Til utsendelse
Arendal By	120	67
Bondelaget	108	92
Fiskarlaget	6	5
Gårdeierforeningen	26	13
Håndverkerforeningen	91	62
Næringsforeningen	476	225
Brønnøysundregistrene	548	492
SUM	1375	956

1.3 Utforming av undersøkelsen

Spørreundersøkelsen ble utarbeidet i programmet «Netigate», og undersøkelsen ble sendt ut til testing og kommentarer. Ingen merknader ble mottatt og spørsmålene er identiske med undersøkelsen som ble sendt i fjor.

1.4 Utsendelse og purring

Endelig utsendelse av undersøkelsen ble gjort tirsdag den 24. september og manglende respons ble purret opp mandag 1. oktober. Til slutt ble det gjennomført en ringerunde med et omfang på ca. 10 timer. Ringerunden ble gjennomført av studenter ved UiA den 8. oktober. Totalt 140 bedrifter ble forsøkt oppringt. Av disse fikk studentene tak i 99 respondenter, og disse ble oppfordret til å svare på undersøkelsen. En optelling viser at 43 personer sa at de ville gjennomføre undersøkelsen mens svært få var negative. I ettertid anslås at ca. 25-30 personer gjennomførte undersøkelsen som følge av oppringningen.

2. Hvem har svart på undersøkelsen?

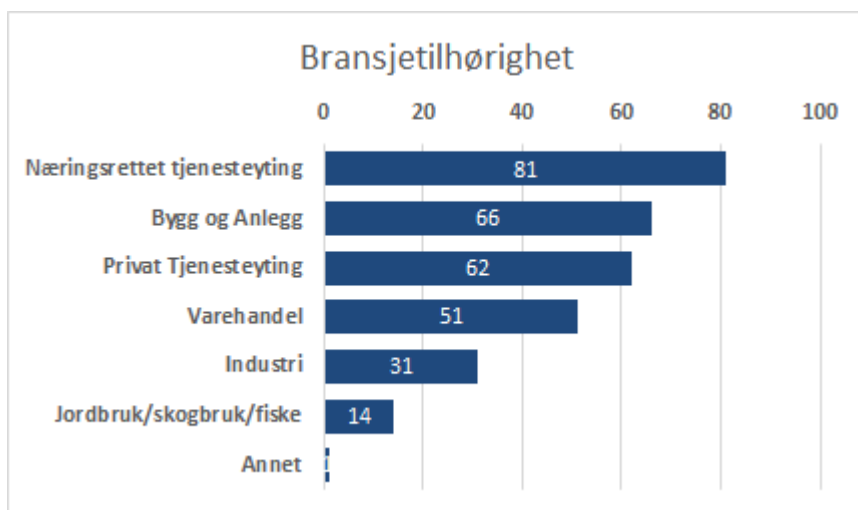
Av de 956 respondentene som fikk undersøkelsen har vi registrert 306 fullførte svar. Svarprosenten er følgelig ca. 32 prosent. Dette er å anse som høyt i forhold til hva man forventer fra e-postundersøkelser generelt. Den viktigste årsaken til den høye svarprosenten antas å være at temaet opptar kommunens næringsliv. Flere respondenter gav under telefonoppfølgingen tilbakemelding på at undersøkelsen var viktig, og at man gjerne ville bidra til at kommunen fikk innspill på dette temaet. Videre antar vi også at en høy svarprosent kom fordi undersøkelsen ble sendt ut fra næringsssjefens e-postadresse og fordi introduksjonsmailene var informative med en klar oppfordring om å delta.

Svarbedriftenes næringstilknytning

Undersøkelsen i 2019 fulgte samme næringsinndeling som i 2018, og respondentene ble bedt om å tilkjenne hvilken næringskategori som passet best for deres forretningsdrift. For de respondentene som var i tvil om hvilken næringstilknytning som var den riktige, inneholdt også undersøkelsen et åpent alternativ hvor respondenten kunne oppgi forretningsideen i stikkordsform. På bakgrunn av denne informasjonen ble bedriftene allokert til riktig kategori av forskere i NORCE.

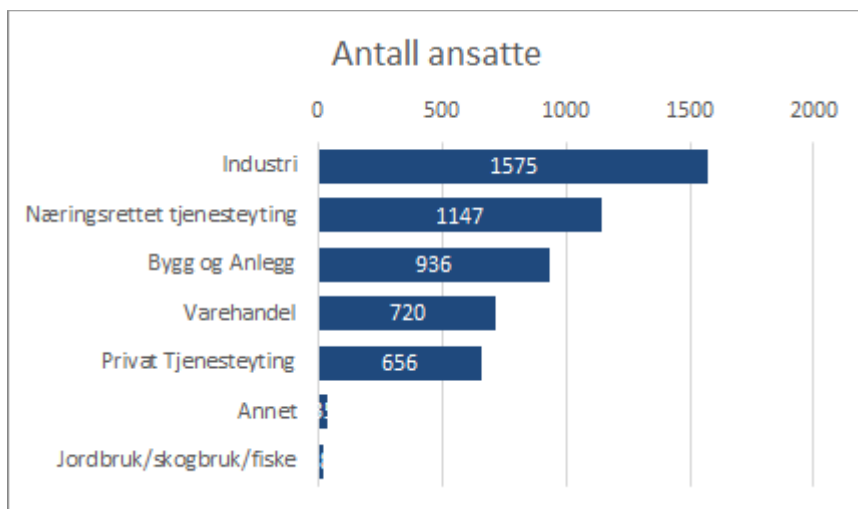
Figur 1 viser en oversikt over bransjetilhørigheten til de som har svart på undersøkelsen. Figuren viser at servicebedriftene utgjør noe under 50 % av bedriftene, bygg og anleggsbedriftene utgjør omkring 20%, og varehandelsbedriftene omkring 16 prosent. Færrest svar har vi også denne runden mottatt fra jordbruk/skogbruk og fiske med 14 svar.

Figur 1: Svarbedriftenes næringstilknytning

I undersøkelsen ble bedriftene også bedt om å oppgi antall ansatte. Figur 2 viser en oversikt over fordelingen av antall ansatte i de ulike næringene.

Figur 2: Antall ansatte representert i undersøkelsen, fordelt på næring

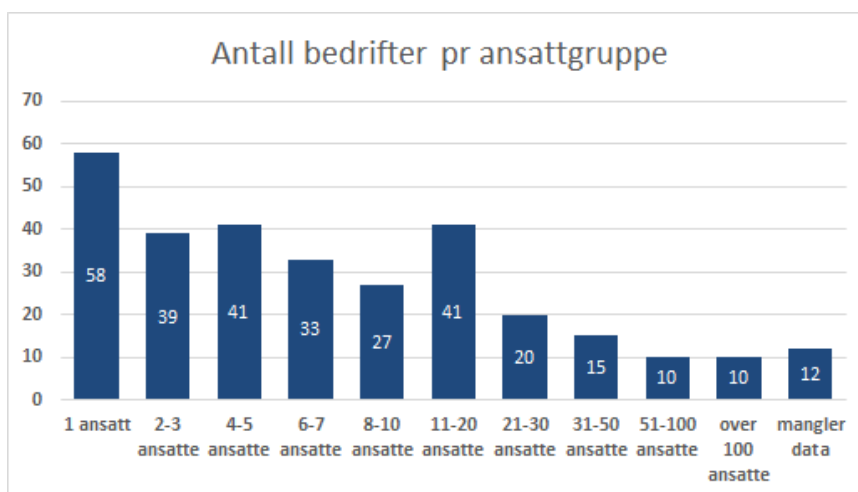

Av Figur 2 ser vi at de bedriftene som har svart, og som tilhører servicenæringene (næringsrettet og privat tjenesteyting), representerer omkring 1.800 ansatte, mens industribedriftene representerer 1575 ansatte. Av de bedriftene som har svart, representerer varehandelsbedriftene i sum 720 ansatte.

I sum representerer bedriftene som har svart på undersøkelsen, 5087 ansatte. På forespørsel oppgir NAV Agder at antall sysselsatte i privat sektor i Arendal kommune utgjorde omkring 12.100 arbeidsplasser i 4. kvartal 2018 (siste tall tilgjengelig). Dersom man forutsetter at utviklingen ikke er endret vesentlig de siste 8 månedene, så utgjøre bedriftene som har svart på undersøkelsen omkring 42 prosent av arbeidsstokken i privat sektor i Arendal kommune.

I figur 3 vises en oversikt over svarbedriftene målt etter antall ansatte. Her ser vi at 45 prosent av bedriftene har fem eller færre ansatte, og at omkring 7 prosent av bedriftene sysselsetter 50 personer eller flere.

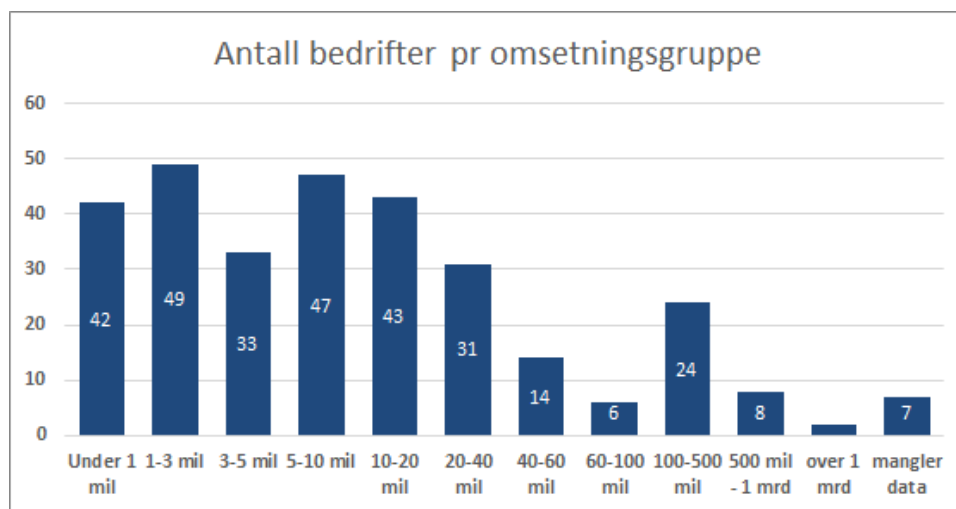
Figur 3: Fordeling av antall ansatte i svarbedriftene

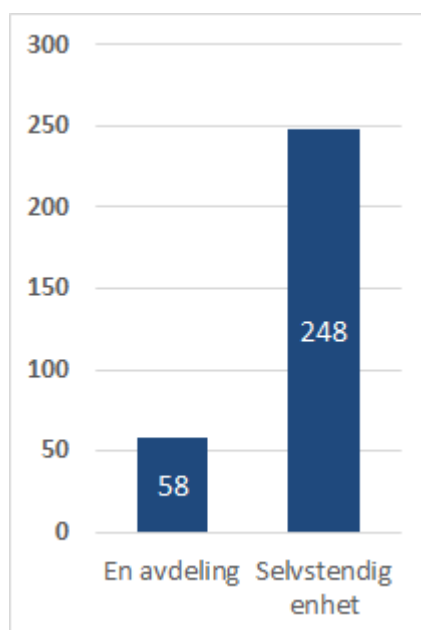
I Figur 4 vises en oversikt over egenoppgett omsetning blant svarbedriftene. De oppgitte omsetningstallene ble vasket mot tilgjengelige tall i Brønnøysund og det ble foretatt konservative valg der forskjellen var stor.

I sum viser Figur 4 at bedriftene som har svart på undersøkelsen representerer en omsetning på omkring 26,2 MRD kroner i 2018. Av svarbedriftene oppgir 42 bedrifter at de omsatte for under 1 million i 2018, mens 82 bedrifter oppgir at de har hatt en omsetning på mellom 1 og 5 millioner. Videre viser Figur 4 at hele 34 av svarbedriftene hadde en omsetning på mer enn hundre millioner i 2018, hvorav 2 bedrifter oppgir en omsetning på over 1 MRD kroner.

Figur 4: Omsetningsfordeling blant svarbedriftene

Figur 5: Fordeling av selvstendig enhet vs avdeling blant svarbedriftene

Forholdet mellom svarbedriftene i 2018 undersøkelsen og i 2019 undersøkelsen

En viktig del av denne undersøkelsen er å sammenligne svarene gitt i 2019 med svarene som ble gitt i 2018. En viktig metodisk øvelse er derfor å sammenligne hvorvidt svarbedriftene er vesentlig endret fra år 2018 til år 2019. I Tabell 2 sammenlignes respondentene i de to undersøkelsene.

Andelen de respektive årene er regnet ut med utgangspunkt i sum svar dette året. Vi ser for eksempel at andelen næringsrettede tjenesteytere utgjorde 27.1 prosent av svarene i 2018 undersøkelsen, mens tilsvarende andel var 26,5 prosent i 2019 undersøkelsen.

Tabell 2: Sammenligning av svarbedrifter i 2018 og i 2019

Variabel	Andel i 2018	Andel i 2019	Differanse i prosentpoeng
Næringsrettet tjenesteyting	27,1%	26,5%	-0,6%
Privat tjenesteyting	22 ,2%	20,3%	-1,9%
Bygg og anlegg	17,8%	21,6%	3,8%
Varehandel	16,3%	16,7%	0,4%
Industri	9,8%	10,1%	0,3%
Jordbruk/skog/fiske	4,3%	4,6%	0,3%
Annet	2,5%	0,2%	-2,3%
Andel av sysselsatte i privat sektor	44,9	41,8	-3,1%

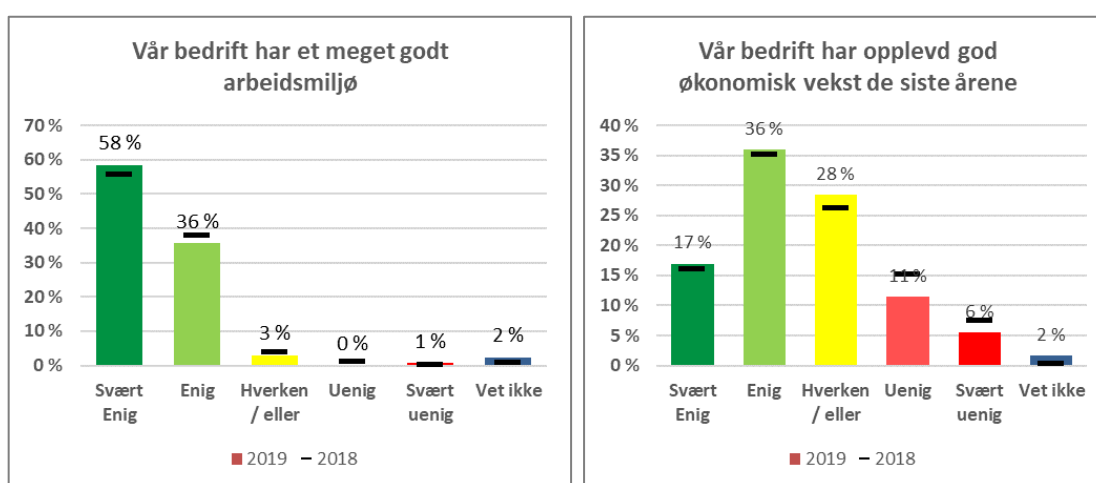
Med utgangspunkt i Tabell 2 konkluderer vi med at bedriftene i 2019 undersøkelsen ikke skiller seg systematisk fra bedriftene som svarte i 2018 undersøkelsen. Vi argumenterer derfor for at en sammenligning av avgitte svar er meningsgivende.

3. Resultater

3.1. Interne forhold hos svarbedriftene

I undersøkelsen ba vi bedriftene ta stilling til to påstander om bedriftens interne forhold. Disse var økonomisk utvikling de siste årene, og opplevd arbeidsmiljø. Respondenten ble bedt om å rangere svarene fra «svært enig» til «svært uenig», og svarfordelingen er gjengitt i Figur 6 under. Den svarte streken i figuren angir fjorårets resultat.

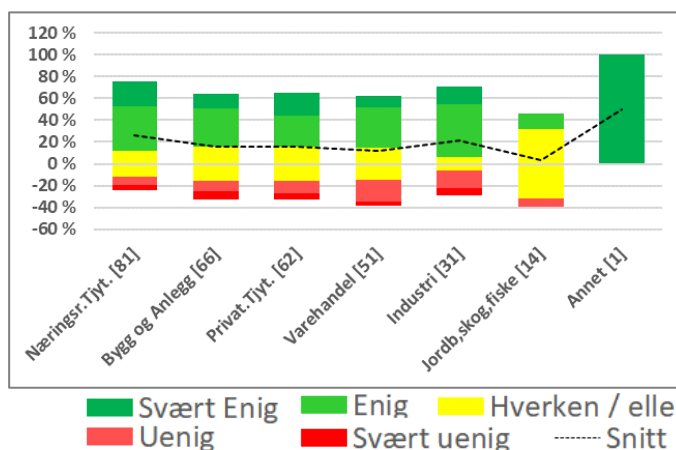
Figur 6: Interne forhold i svarbedriftene

Som vi ser av figuren oppgir 94% av respondentene at de har meget godt arbeidsmiljø, med omtrent samme resultat innenfor alle bransjer. Videre oppgir 53% at de har opplevd god økonomisk vekst de siste årene, mens 16% er uenig eller svært uenig i dette.

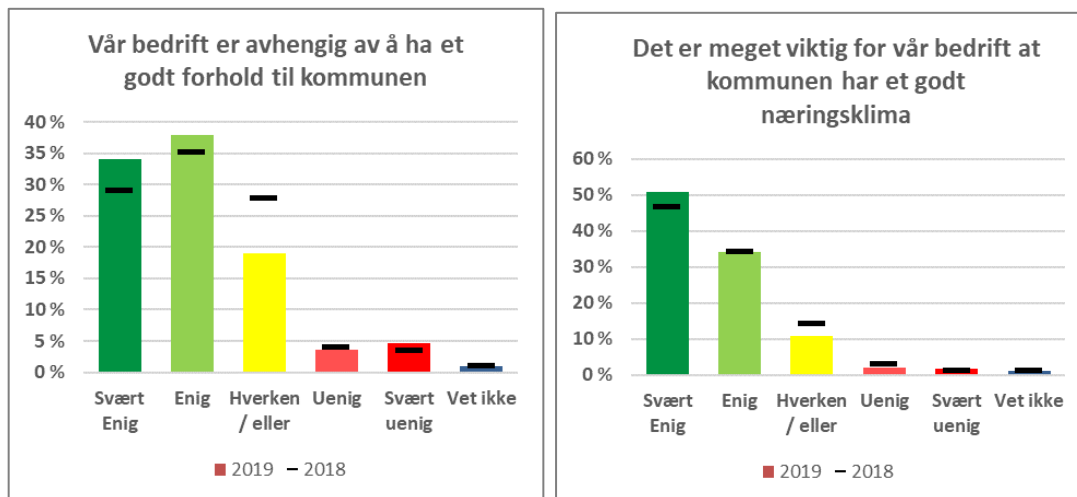
Figuren til høyre viser hvordan respondenter innen ulike bransjer har svart på spørsmålet om økonomisk vekst.

Det rapporteres om lavere vekst innenfor jordbruk, skogbruk og fiske, noe som også var tilfelle i fjorårets undersøkelse. Også innenfor varehandel rapporteres det om noe lavere vekst enn innenfor andre bransjer.

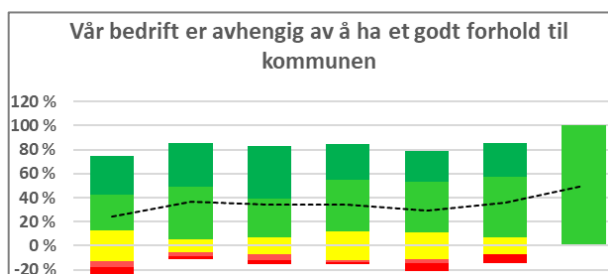
3.2. Bedriftenes forhold til Arendal kommune

Figur 7: Svarbedriftenes forhold til Arendal kommune

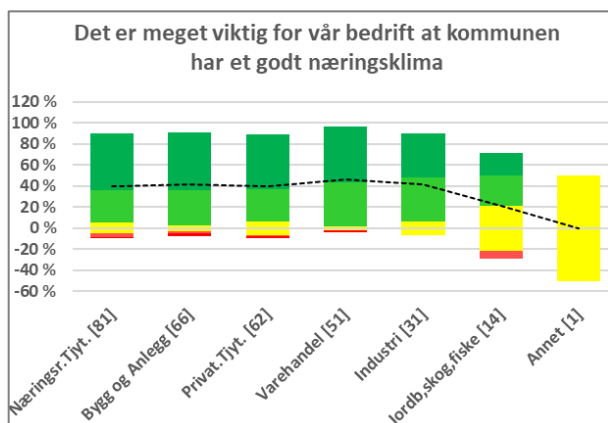

Svarfordelingen i det første diagrammet av Figur 7 indikerer at svarbedriftene i stor grad opplever at de er avhengig av å ha et godt forhold til Arendal kommune. Påstanden bedriftene ble bedt om å ta stilling til var «vår bedrift er avhengig av å ha et godt forhold til Arendal kommune». Totalt sett svarer 72% at de er enig/svært enig i en slik påstand, dette er 8% høyere enn for et år siden (se svart strek på søylen). Mens kun 8 prosent oppgir at de er uenig/svært uenig i samme påstand. Til sist viser Figur 7 at de aller fleste bedriftene også i år oppgir at de opplever det som meget viktig at Arendal har et godt næringsklima. Kun et lite mindretall er uenige eller svært uenige i at

et godt næringsklima er meget viktig for bedriften.

De to figurene til venstre viser hvordan respondenter innenfor ulike bransjer har svart på de to spørsmålene rundt forholdet til Arendal kommune. Tallene viser kun 2019 målingen. Innenfor bygg og anlegg vektlegges det noe sterkere å ha et godt forhold til kommunen enn innenfor næringsrettet tjenesteyting. De fleste bransjer vektlegger et godt næringsklima i kommunen. Kun innenfor jordbruk, skogbruk og fiske ser vi at dette vektlegges i noe mindre grad.

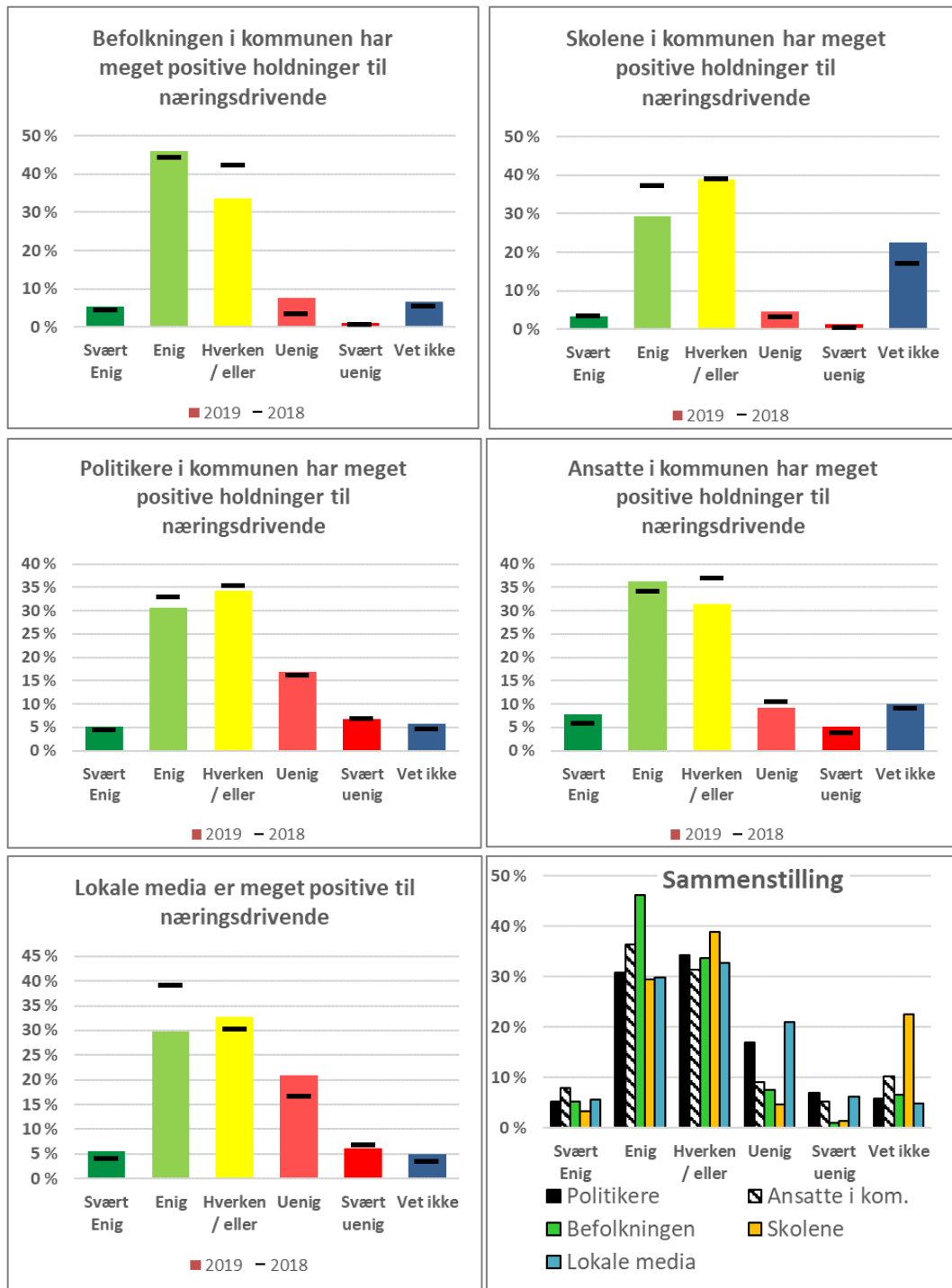

■ Svært Enig ■ Enig ■ Hverken / eller
■ Uenig ■ Svært uenig Snitt

3.3. Holdninger til næringsdrivende

Positive holdninger til næringsdrivende og næringsvirksomhet er en viktig del av et godt næringsklima. Figur 8 viser en oversikt over hvordan de næringsdrivende selv oppfatter at holdningene til næringsdrivende er blant ulike grupper i Arendal.

Figur 8: Holdningsmålinger

Målingen er utformet som påstander og respondentene blir bedt om å angi hvor enige eller uenige de er i hver av de fremsatte påstandene.

Man skal være forsiktig med å konkludere på bakgrunn av dette datagrunnlaget, men man bør likevel ta svarene som en indikasjon på forhold som bør sees nærmere på. Som for et år siden antyder tallene at responsbedriftene i denne undersøkelsen opplever at befolkningen i Arendal har de «beste» holdningene til næringsdrivende av de fem gruppene. Lokale media er den gruppen respondentene mener har den dårligst holdninger til næringsdrivende. Her ser vi også den største endringen fra i fjor i negativ retning.

Tabell 3 viser en numerisk oversikt over det samme. I Tabell 3 vekter vi de ulike svarene ulikt ved å ta de mest ekstreme svarene får mest ekstrem vekt. Følgende vekter er benyttet i tabellen: «svært uenig» = -2, «uenig» = -1, «hverken/eller» = 0, «enig» = 1, «svært enig» = 2. Kategori «Totalt gjennomsnitt» viser gjennomsnittlig score for den enkelte gruppen framkommet ved (sum score/antall svar).

Tabell 3: Gjennomsnittlig numerisk fordeling (*) av oppfattede holdninger til næringsdrivende i Arendal

	Politikere		Kommune ansatte		Befolkning		Skolene		Lokale media		Alle	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Jordbruk/ skogbruk/fiske	0,57	0,08	0,86	0,45	0,71	0,67	0,54	0,45	0,29	0,36	0,59	0,40
Industri	0,19	0,30	0,21	0,30	0,40	0,39	0,38	0,11	-0,16	-0,32	0,20	0,16
Varehandel	-0,22	0,04	0,04	0,35	0,53	0,52	0,59	0,45	0,13	0,28	0,22	0,33
Bygg og Anlegg	0,19	-0,06	0,32	0,24	0,41	0,37	0,47	0,44	0,37	0,06	0,35	0,21
Privat												
Tjenesteyting	0,07	0,13	0,35	0,42	0,63	0,61	0,60	0,35	0,28	0,07	0,39	0,32
Næringsrettet tjenesteyting	0,26	0,19	0,37	0,41	0,48	0,51	0,39	0,37	0,07	0,06	0,31	0,31
Totalt	0,13	0,11	0,31	0,36	0,51	0,50	0,49	0,37	0,18	0,08	0,32	0,28

(*) Svært enig = 2, enig=1, hverken/eller=0, uenig=-1, svært uenig=-2.
Alle «vet ikke» er tatt bort fra utvalget ved beregning av gjennomsnitt.

Som vi ser av Tabell 3 får politikere (0,11) og lokale media (0,08) lavest score både i 2018 og i 2019. Vi ser imidlertid også at scoren reduseres i 2019 undersøkelsen i forhold til 2018. Ved å sammenligne hvordan de ulike næringene svarer, ser vi at Industri (0,16) og bygg & anlegg (0,21) er næringsgruppene som gir lavest totalscore på holdningsspørsmålet. Størst positiv endring siden 2018 ser vi mht hvordan varehandelen oppfatter politikeres og kommuneansattes holdninger til næringsdrivende. I sum ser vi at endringene oppleves som tilnærmet uendret fra 2018 til 2019.

I vedlegg 1 er resultatene fra holdningsspørsmålene splittet pr bransje vist grafisk, uten vektingen som er benyttet over.

Et utvalg kommentarer fra respondenter

Agderposten er alt for negative og vinkler nesten alltid mot konflikt i stedet for å vise frem det spennende med nye muligheter og initiativer. Arendals Tidende er mye bedre her.

Enkeltstående opplevelser vil her overskygge generelle holdninger fra respondenten. Det er altså vanskelig å svare da holdningene blant ansatte i kommunen varierer. De negative man har møtt oppveier ikke for de positive, eksempelvis.

Næringsavdelingen møter oss med gode holdninger og er en positiv samarbeidspartner

Politikerne har generelt positive holdninger til næringsdrivende, men enkelte saker viser dessverre det motsatte. Nei til søndagsåpne butikker på sommeren er en av sakene. Slike "nei" har en symboleffekt som er større enn konsekvensene av selve vedtaket.

Generelt kan sies at kommunikasjon med kommunen er i stor grad avhengige av den / de som bedriften møter og så langt har dette vært positivt.

Lokale media er meget positive til næringsdrivende: Agderposten har blitt mye bedre den siste tiden!

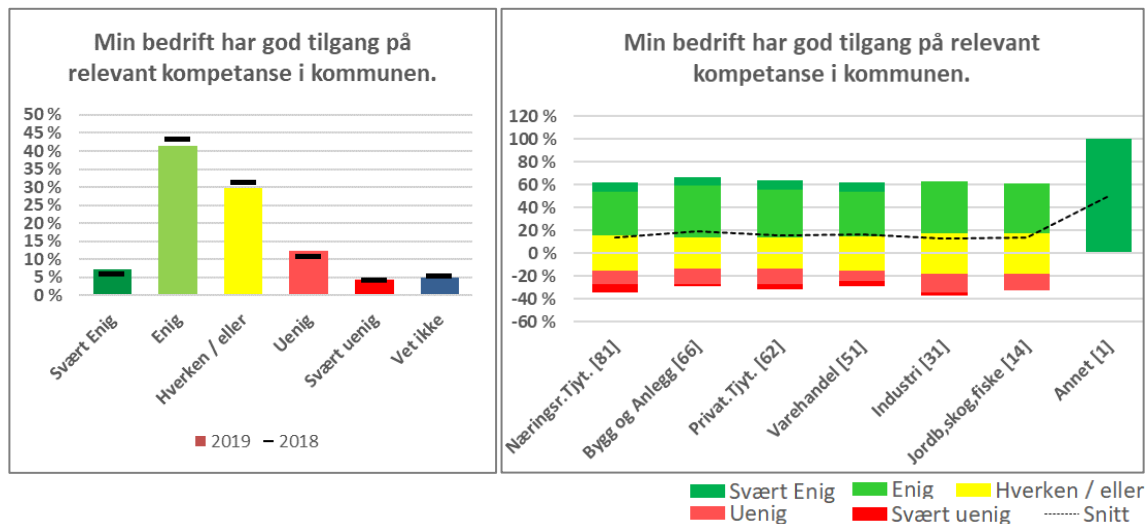
Politikere lytter ikke til det vi næringsdrivende har av erfaring og ønsker. Det ville vært fint om de var interessert i å lære av oss for å skape flere arbeidsplasser og mer inntekter til kommunen.

Mye fokus på negativt nytt, spesielt Agderposten. Lite profesjonelle på næringslivsnyheter ikke for de positive, eksempelvis.

Skolene har liten dialog med næringslivet. Dessverre ser vi for ofte at lokale media stort sett fokuserer på det negative og lite på det positive.

3.4. Bedriftenes tilgang på kompetanse

Figur 9: Tilgang på relevant kompetanse

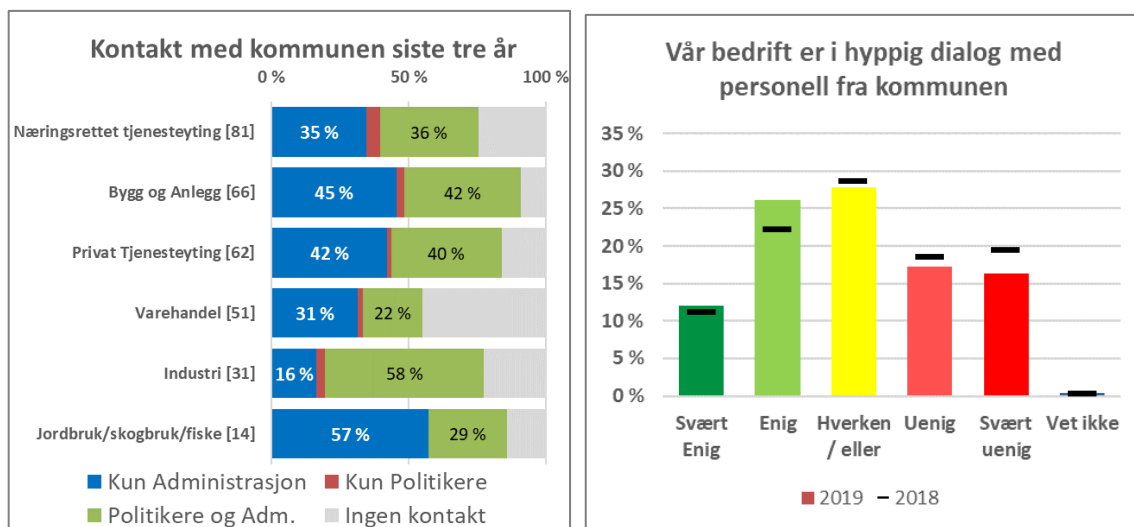
Ved å summere de som har svart «uenig» og «svært uenig» på påstanden omkring kompetanse, ser vi at omkring 17 prosent av respondentene oppgir at de ikke har god tilgang på relevant kompetanse i Arendal. Dette er svakt over nivået i fjor på 15 prosent. Vi ser imidlertid også at kategorien «hverken/eller» øker noe i 2019. I sum er derfor situasjonen omtrent uendret hva gjelder tilgang på kompetanse.

De tre bransjene som rapporterer om størst vansker mht tilgang på relevant kompetanse i kommunen er industri segmentet (19%), og næringsrettet og privat tjenesteyting (begge 18%). De største bevegelsene fra i fjor observerer vi innen industrien samt privat tjenesteyting. Innenfor industrisegmentet faller andelen som oppgir at de har utfordringer med 6 prosentpoeng fra 25 % i fjor til 19 % i år, mens privat tjenesteyting øker tilsvarende fra 12% til 19%.

3.5. Dialog med kommunen

Et av undertemaene i undersøkelsen var dialog med kommunen, og totalt 78 prosent av de spurte oppga at de hadde hatt kontakt med kommunen de siste tre årene. I fjorårets undersøkelse oppga 74 prosent at de hadde hatt kontakt med kommunen. En klar observasjon fra datagrunnlaget er at større bedrifter oppgir å ha mer kontakt enn små bedrifter.

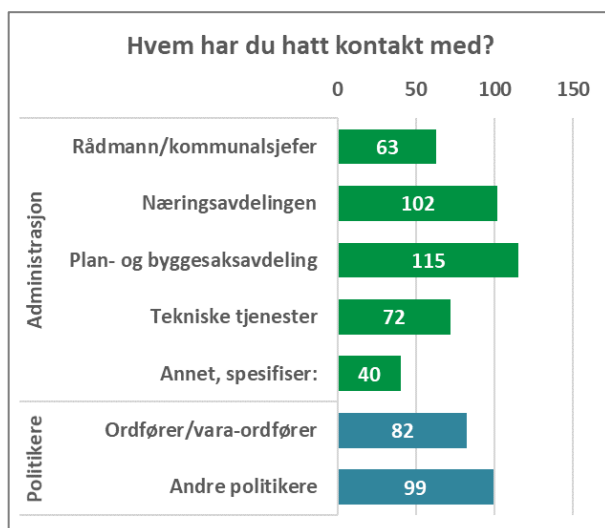
Figur 10: Dialog med kommunen

Figur 10 viser en næringsfordelt oversikt over kontakt med kommunen de siste 3 årene. Tabellen viser at Bygg og anleggsbransjen er den næringen som angir mest kontakt med kommunen (91%), mens primærnæringene og næringsrettede tjenesteytere følger tett etter. Oversikten viser at Varehandelen er den næringsgruppen som er sjeldnest i kontakt med kommunen (53%).

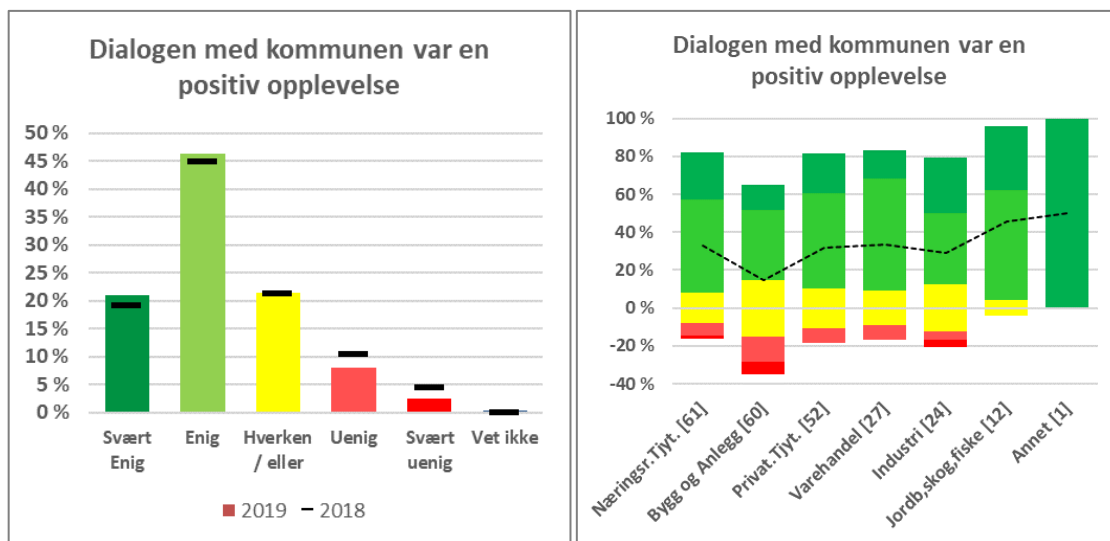
I sum viser tallene at 37 prosent av respondentene oppgir at de kun har vært i kontakt med administrasjonen i kommunen, 3 prosent oppgir at de kun har vært i kontakt med politikere, mens 38 prosent oppgir at de har vært i kontakt med både politikere og administrasjon.

Figur 11: Oversikt over kontaktpunkter i kommunen

Figur 11 viser en oversikt over hvem bedriftene har hatt kontakt med. Surveyen tillater her flere avkryssinger. Figuren skiller mellom administrasjon og politikere, og hver gruppe blir representert med ulike alternative undergrupperinger. Som vi ser er plan og byggesaksavdelingen den avdelingen med høyest dialogaktivitet mens rådmann/kommunalsjefer er den pre-definerte undergruppen med lavest dialogaktivitet. Dette er omtrent samme mønster som fjorårets undersøkelse viste.

Figur 12: Oppfattet kvalitet på dialog med Arendal kommune

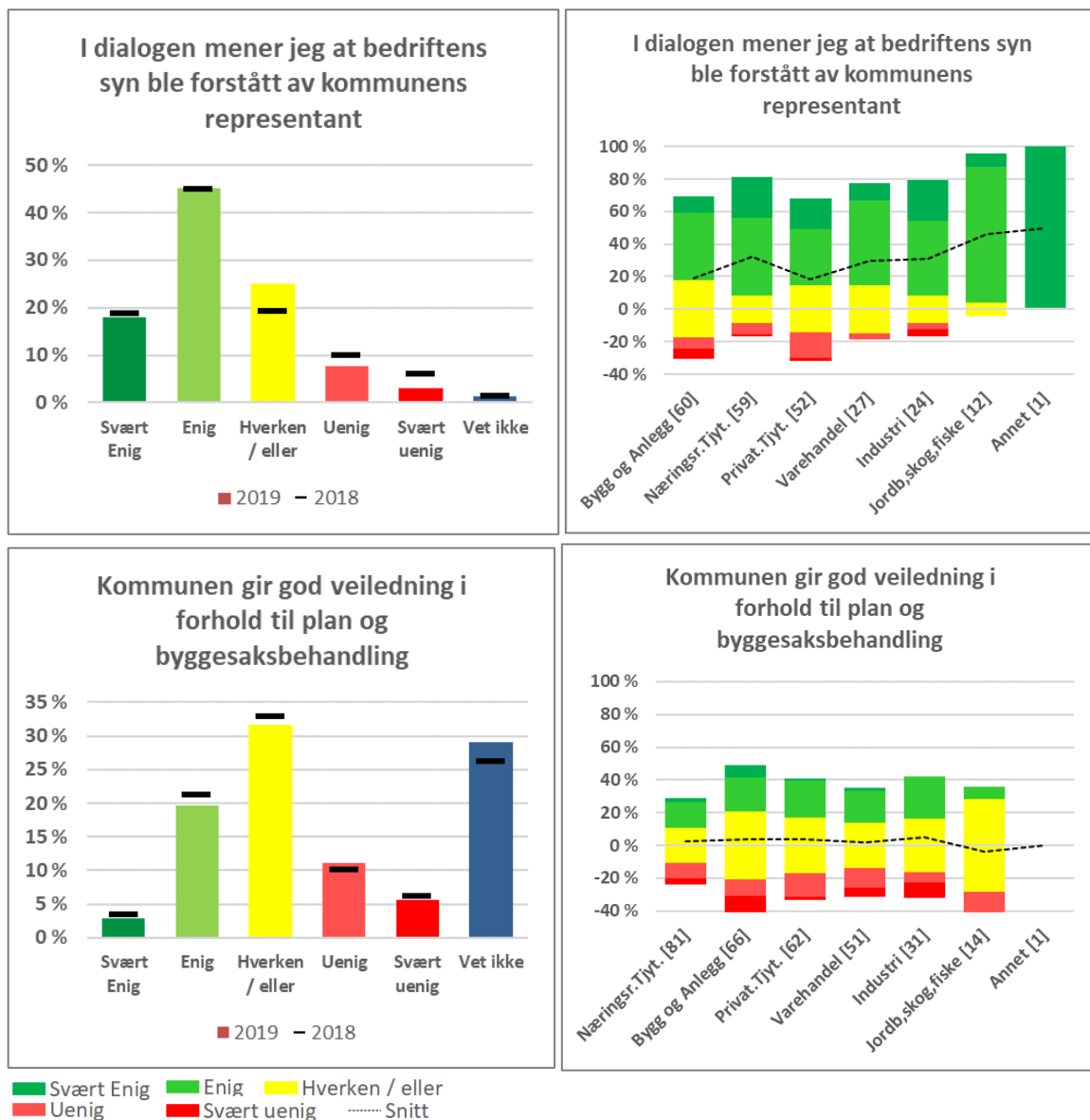

I Figur 12 vises en oversikt over hvordan bedriftene oppfatter dialogen med kommunen. Et klart flertall opplever dialogen som positiv, og oppgir at de opplevde seg som forstått i dialogen med kommunens representant. Det er liten forskjell i hvordan små og store bedrifter oppfatter dialogen med kommunen.

Respondenter innenfor bygg og anlegg rapporterer om en noe mer negativ opplevelse av dialogen med kommunen enn respondenter fra andre bransjer.

I sum er økningen som registreres innenfor dialogvariabelen blant de høyeste i undersøkelsen. Dette er en positiv tendens i Arendal kommunens arbeid med næringsvennlighet.

Figur 13: Bedriftenes opplevelse av å bli forstått og av kvalitet på veiledning i plan og byggesaker

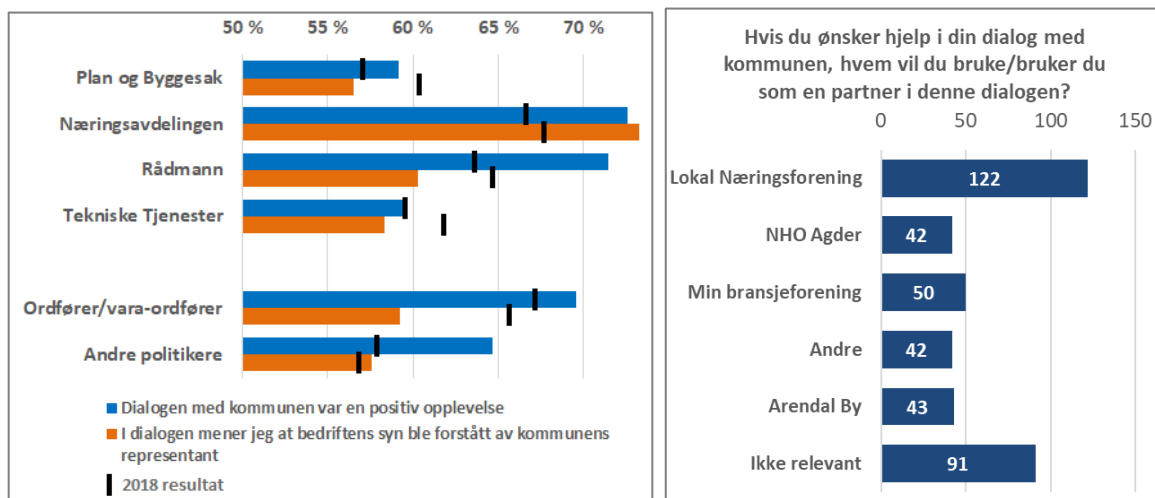
Venstre del av Figur 13 viser vi i hvor stor grad respondentene mener at bedriftens syn ble forstått av kommunens representant. Resultatet i år er en svak forskyvning i positiv retning i forhold til i fjor. Respondenter fra Bygg og Anlegg og Privat tjenesteyting gir lavest score på dette spørsmålet, mens respondenter fra primærnæringene gir høyest score. (mener seg mest forstått).

I sum er økningen som registreres innenfor dialogvariabelen (kvalitet og om man føler seg forstått) blant de høyeste i undersøkelsen. Dette er en positiv tendens i Arendal kommunens arbeid med næringsvennlighet. God dialog-kvalitet

Høyre del av figuren over viser og om respondentene mener kommunen gir god veiledning i forhold til plan og byggesaksbehandling. Vi merker oss at denne scoren er blant de aller laveste i undersøkelsen, og også at resultatet her er svakt ned fra i fjor. Av figuren nederst til høyre i Figur 13 ser vi at Bygg og Anleggsbransjen samt primærnæringene er minst fornøyd med veiledningen.

Figur 14 under viser andelen av bedriftene som oppgir at de er «enig» eller «svært enig» i de to påstandene som omhandler kvalitet på dialogen med kommunen. Figuren splitter rangeringen av svarene på de ulike kommunale grupperingene, og viser at næringsavdelingen og ordfører/varaordførere er de pre-definerte gruppene som får høyest score på dialog-kvalitet. Spørsmålet gir en indikasjon på hvordan svarbedriftene opplever dialogen, men siden en bedriftene kan legge inn at de har vært i kontakt med mange instanser i kommunen, klarer vi ikke å skille eksakt på hvilken instans den innlagte kommentaren gjelder dersom bedriften har markert at de har vært i kontakt med flere instanser.

Figur 14: Oppfattet kvalitet på dialogen med kommunen og valgte støttespillere

Flere organisasjoner er viktige støttespillere i dialogen mellom næringsliv og Arendal kommune og i høyre del av Figur 14 viser vi fordelingen av prioriterte partnere i dialog. Vi stilte de næringsdrivende følgende spørsmål som omhandlet valg av støttespiller i en slik dialog: «Hvis du ønsker hjelp i din dialog med Arendal Kommune, hvem vil du bruke/bruker du som en partner i denne dialogen?» Flere alternativer kunne krysses av i dette spørsmålet og fordelingen av svarene vises i figuren over. Som vi ser er Arendal næringsforening den prioriterte partneren for langt de fleste av de som har avgitt svar.

Det er ikke vesentlige forskjeller på hvilke støttespillere store og små bedrifter vil benytte. En observasjon er likevel at større bedrifter i større grad benytter NHO Agder enn mindre bedrifter.

Totalt 83 bedrifter har lagt inn ytterligere kommentarer for å belyse hva de har hatt dialog om, eller hvordan de har opplevd dialogen med kommunen. Tilbakemeldingen er både av positiv og negativ art og på neste side gjengis utvalgte sitater.

Eksempler på tilbakemeldinger på dialogen med ulike avdelinger

Dialogen kan være positiv i oppstart, dog ender ofte en prosess i motsatt retning

Fremlagte saker blir ALDRI fulgt opp av Kommunen!! Det er frustrerende.

Håper kommunen kan hjelpe oss med å kjøpe av næringstomt da, vi ikke ønsker å flytte fra Arendal kommune.

Kommunen er dårlig til å hjelpe med løsninger

Landbrukssjefen i kommunen er veldig hjelpsom. Og til stor hjelp for vår bedrift.

Kommunen er veldig gode på service og tilbyr hjelp og legger alt til rette!

Vår opplevelse av dette til daglig er at det lages politisk polemikk ut av saker som allerede er avgjort og der enkeltpolitikere og andre klarer og lage så mye støy at demokratiske vedtak blir utsatt og at behandlingen tar unødvendig lang tid.

Planutvalg og reguleringsplaner. Mangel på forutsigbarhet i planer og administrasjonens mulighet til å ta egne avgjørelser er en stadig utfordring for bransjen.

Generell rådgivning innen faget. Hyggelig og profesjonelt håndtert. Ingen ventetid for å komme i kontakt med vedkommende saksbehandler

Håndtering av byggesøknad var helt katastrofe i mitt tilfelle, det tok flere måneder.

Organisasjonskartet til Arendal Kommune er ikke lenger kjent for oss. All omorganiseringen de siste mange år har gjort at vi ikke kjenner oss igjen og heller ikke vet hvor vi hører hjemme i kommunens oppbygging.

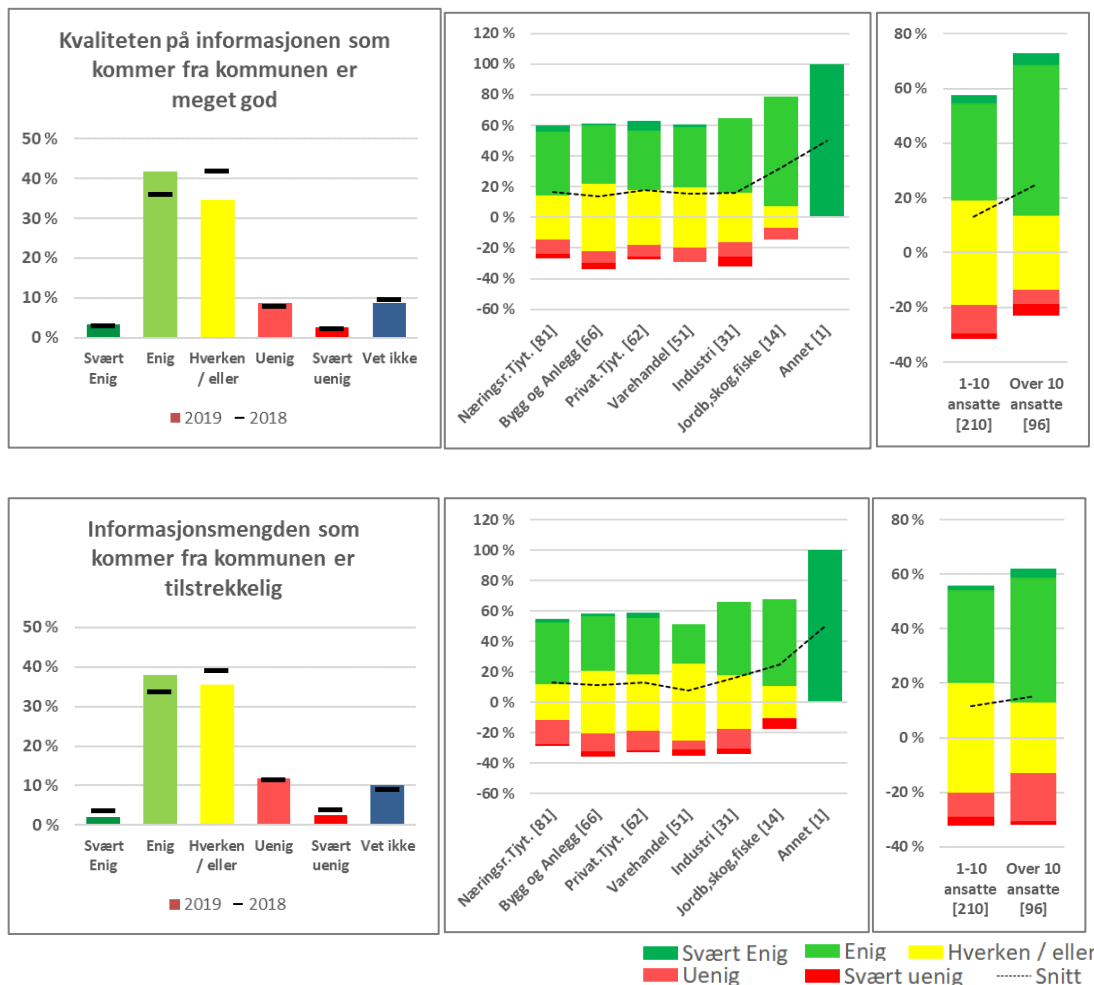
Meget god dialog og interesse fra kommunen

Politikere rådmann er enkle å kommunisere med. Fagavdeling kan være en utfordring

Historisk sett en meget god dialog med kommunen, både adm og politikere. Vann & vannforsyning, kvalitetssikring, veisak, tomteforhold og reguleringsplaner

3.6. Informasjonsmengde og kvalitet

Figur 15: Kvalitet og omfang på informasjon fra kommunen

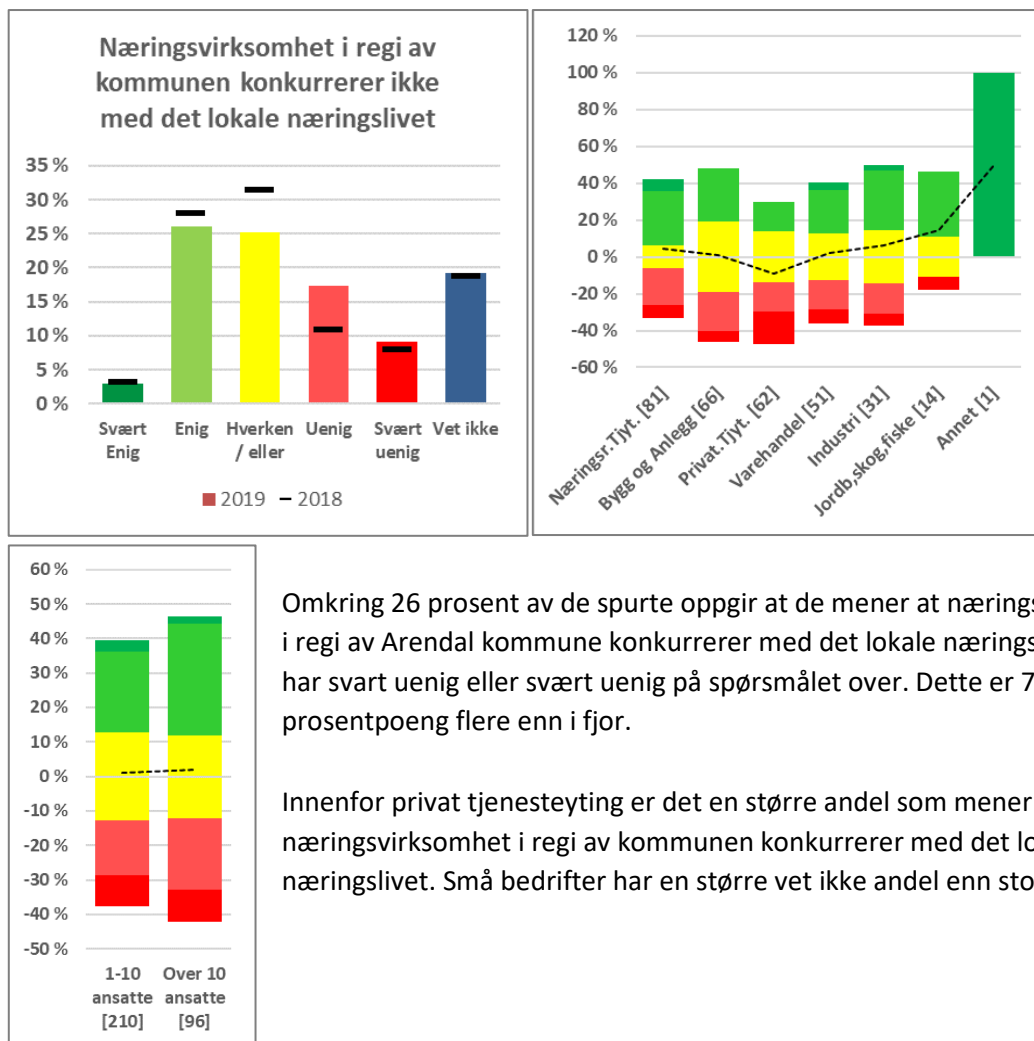
Som vi ser av Figur 15 oppgir omkring 45 prosent at de er svært enig/enig i at kvaliteten på informasjonen som kommer fra Arendal kommune er meget god. Dette er litt mer enn i fjor. Om lag 12 prosent uttrykker misnøye med kvaliteten, dette er også litt flere enn i fjor. Når det gjelder mengde informasjon fra kommunen uttrykker 40 prosent at de mener denne er tilstrekkelig, dette er opp fem prosentpoeng fra i fjor, mens andelen som er uenig i påstanden om tilstrekkelig informasjonsmengde er 15 prosent, som i fjor.

Mht kvaliteten på informasjonen er respondenter fra større bedrifter noe mer fornøyde enn respondenter fra små bedrifter. Og respondenter fra primærnæringene er noe mer fornøyd enn andre næringer.

I sum er økningen som registreres innenfor denne variabelen blant de høyeste i undersøkelsen. De næringsdrivende gir med dette en indikasjon om at både kvalitet og mengde på informasjonen følger en positiv utvikling fra i fjor.

3.7. Konkurransen mellom kommunen og lokalt næringsliv

Figur 16: Konkurransen mellom offentlig og privat sektor

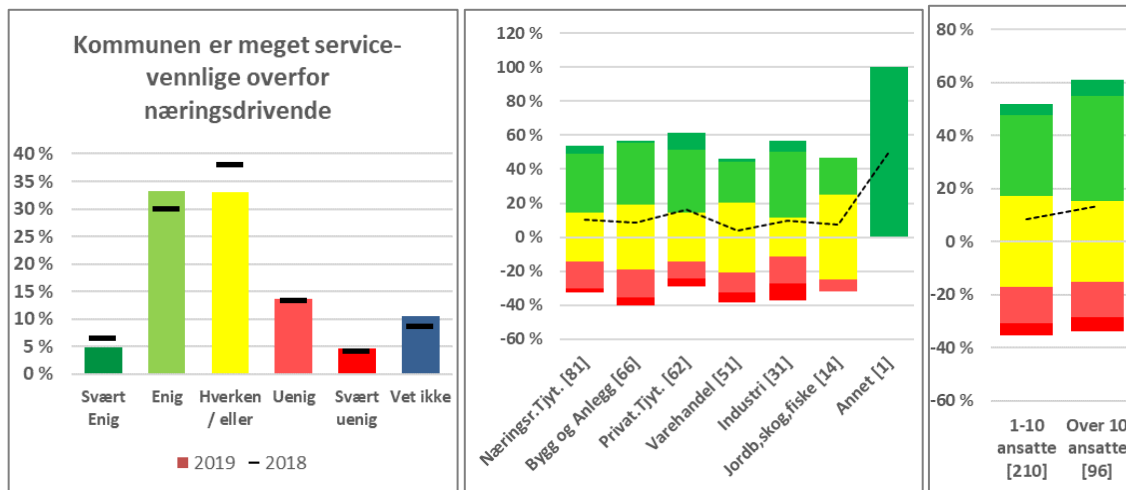
Omkring 26 prosent av de spurte oppgir at de mener at næringsvirksomhet i regi av Arendal kommune konkurrerer med det lokale næringslivet. Dvs har svart uenig eller svært uenig på spørsmålet over. Dette er 7 prosentpoeng flere enn i fjor.

Innenfor privat tjenesteyting er det en større andel som mener at næringsvirksomhet i regi av kommunen konkurrerer med det lokale næringslivet. Små bedrifter har en større vet ikke andel enn store.

Tallene som fremkommer i Figur 16 er blant de variablene som scorer lavest i denne undersøkelsen. Det innebærer at konkurransen fra det offentlige oppleves som reell og markant fra flere næringer. Respondentenes svar indikerer også (som nevnt over) at konkurransen er skjerpet fra i fjor.

3.8. Opplevd grad av servicevennlighet

Figur 17: Servicevennlighet

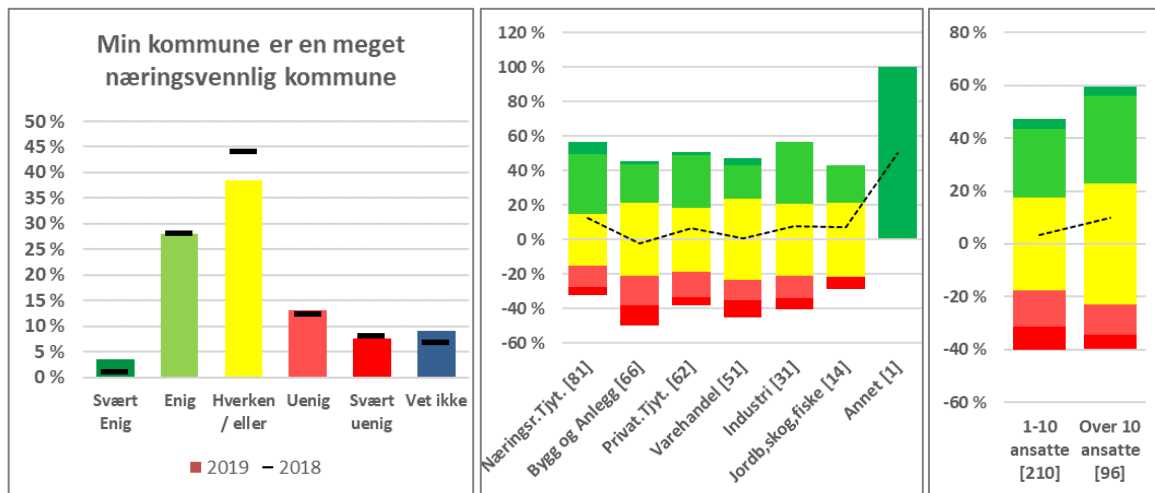
Av Figur 16 ser vi at kun 38 prosent av respondentene oppgir at de er «enige» eller «svært enige» i påstanden om at Arendal kommune er meget servicevennlige overfor næringsdrivende. Dette er to prosent høyere enn i fjor. 18 prosent av de spurte gir uttrykk for at de er «uenige/svært uenige» i påstanden. dette er marginalt høyere enn i fjor.

Figur 17 viser at bygg og anlegg samt industri og varehandel er de næringene som uttrykker størst misnøye med servicevennligheten i kommunen, mens private tjenesteytere er noe mer tilfreds enn de øvrige.

Til sist ser vi at større bedrifter mener kommunen er noe mer servicevennlig enn de mindre bedriftene.

3.9. Opplevd grad av næringsvennlighet

Figur 18: Opplevd næringsvennlighet

Av Figur 18 ser vi at 32 prosent av respondentene oppgir at de er «enige» eller «svært enige» i påstanden om at Arendal kommune er en meget næringsvennlig kommune. Dette er tre prosent høyere enn i fjor. 21 prosent av de spurte gir uttrykk for at de er «uenige/svært uenige» i påstanden, dette er en prosent høyere enn i fjor. Vi ser også at det nøytrale «verken eller» kategorien er lavere enn i fjor.

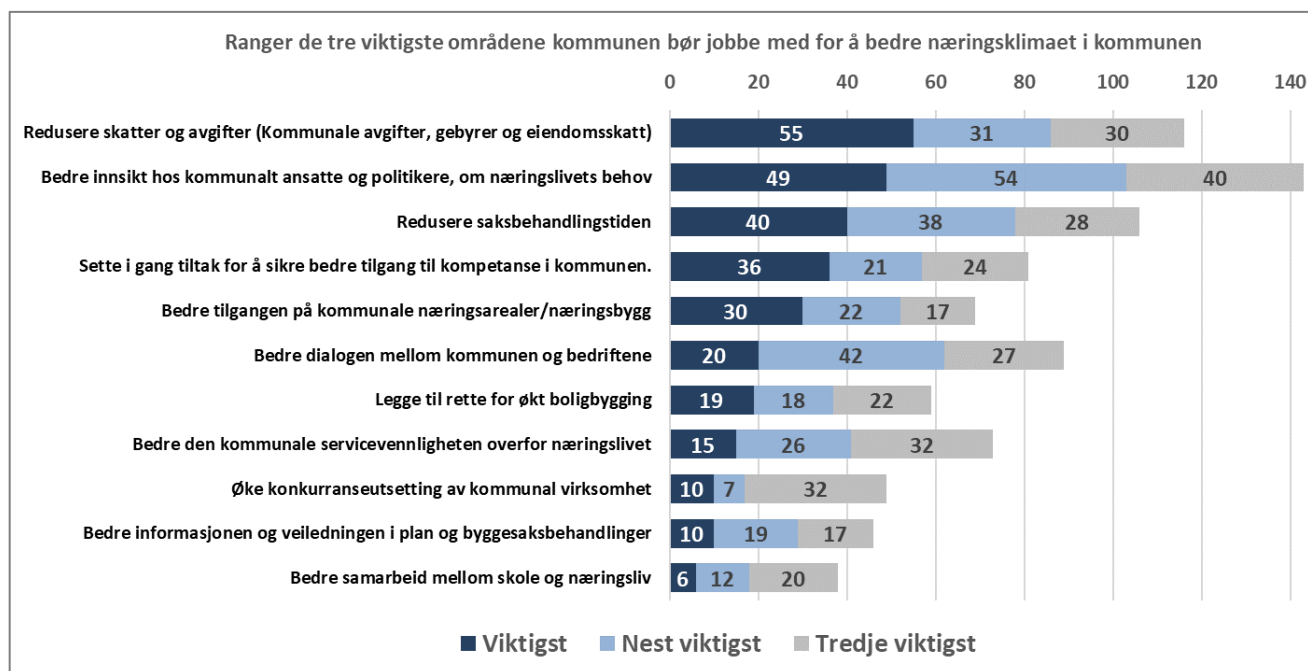
Større bedrifter har en lavere «vet ikke» andel enn små bedrifter, og er i snitt noe mer positive til kommunens næringsvennlighet.

Når vi ser på resultatene pr næring mener respondenter innenfor bygg og anlegg og varehandel at kommunen er noe mindre næringsvennlig enn respondenter innenfor andre næringer mener.

3.10. Rangering av de viktigste forbedringsområdene for å bedre næringsklimaet i Arendal kommune

Figuren under viser rangeringen av de viktigste områdene respondentene mener Arendal kommune bør arbeide med for å bedre næringsklimaet. Som for et år siden er det reduserte skatter og avgifter, samt bedre innsikt om næringslivets behov som havner øverst på lista. Rekkefølgen videre er også ganske sammenfallende med fjorårets resultat.

Figur 19: Bedriftenes rangering av prioriterte arbeidsområder for kommunen fremover

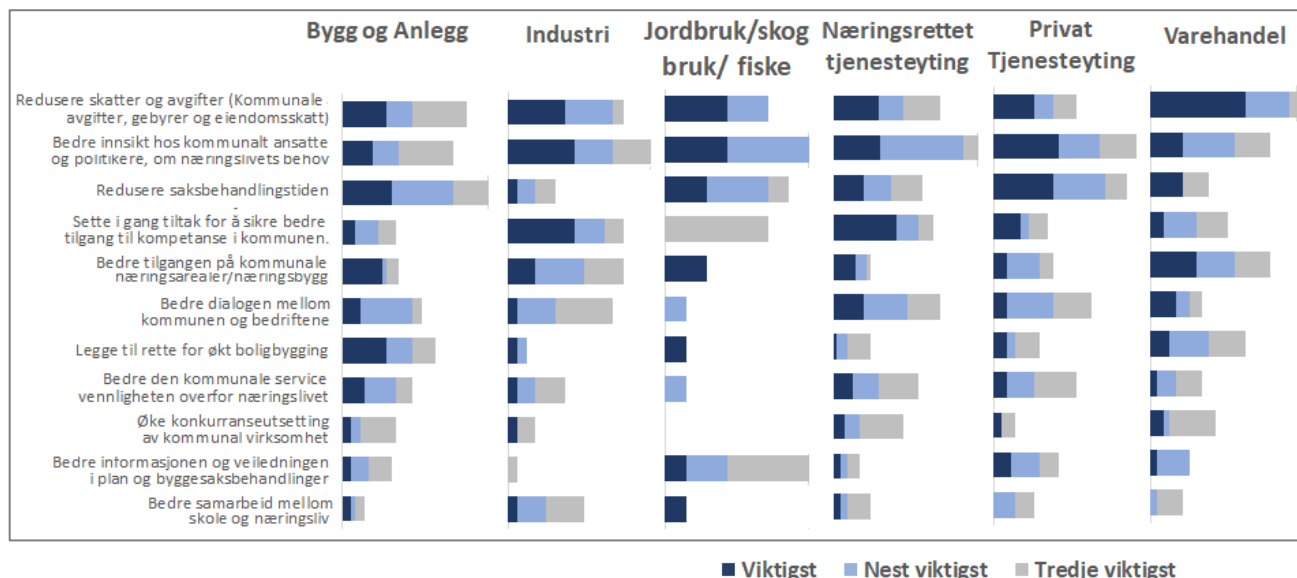
Det er ikke så store forskjeller med hensyn til hvilke områder hhv små og større bedrifter mener kommunen bør jobbe med for å bedre næringsklimaet, men større bedrifter prioriterer følgende to tiltak noe høyere enn de mindre bedriftene:

- Sette i gang tiltak for å sikre bedre tilgang på kompetanse i kommunen
- Bedre dialogen mellom kommunen og bedriftene

Se vedlegg 3 for detaljer rundt forskjellen i hvordan små og store bedrifter har prioritert tiltakene.

Når vi ser på hvordan respondentene fra ulike næringer har svart er forskjellene noe større som vist i figuren under.

Figur 20: Ulike næringers rangering av prioriterte arbeidsområder for kommunen fremover

Respondenter innenfor bygg og anlegg prioriterer som forventet det å legge til rette for økt boligbygging noe høyere enn respondenter fra andre næringer. Industri og næringsrettet tjenesteyting prioriterer det å sikre bedre tilgang til kompetanse i kommunen høyere enn andre næringer. Varehandel og bygg & anlegg prioriterer bedret tilgang på kommunale næringsarealer/næringsbygg noe høyere enn respondenter fra andre næringer. Innenfor primærnæringene etterlyses bedre informasjon og veiledning i plan og byggesaksbehandlingen.

3.11. Andre utfyllende kommentarer

Siste spørsmål i undersøkelsen er: *Har du meninger om næringsklima i kommunen som denne undersøkelsen ikke har berørt, eller ønsker du å gi utfyllende informasjon?*

57 bedrifter har lagt inn en kommentar på dette spørsmålet. Kommentarene dekker et vidt område. Under er noen hovedtrekk i kommentarene pr næring listet. Kommentarene er gjengitt i sin helhet pr næring i vedlegg 4.

Bygg og anlegg

- Jobbe for forutsigbarhet i plansaker, prosesser og boligpolitikk
- Fjerne eiendomsskatt på næringsbygg
- Kommunene utkonkurrerer private tilbydere
- Tilrettelegge for næringsareal i sentrum

Industri

- Må jobbes målbevisst med å få flere, gjerne store, bedrifter til å etablere seg
- Kanal i Arendal vil være ødeleggende for sentrum
- Viktig at E18 blir ferdigstilt fort og at lokalveinettet blir ferdigregulert på en måte som ikke stykker opp næringseiendommene

Jordbruk/skogbruk/fiske

- Det er produserende- og høykompetansebedrifter vi trenger å etablere og å hjelpe frem
- Kommunale as' er, og andre selskapsformer må ikke konkurrere med næringslivet
- Trenger større næringsutvikling som ikke bare handler om kjøp og salg av klær, sko, mat og restaurantvirksomhet

Næringsrettet tjenesteyting

- Det er mangel på forståelse på hvor viktig det private næringslivet er for både levekår og utviklingen av Arendal
- Arendal kommune burde ikke konkurrere direkte eller indirekte med næringslivet
- Arendal kommune bør arrangere flere eventer alla Arendalsuka
- Økt fokus på hvordan kommunen tiltrekker seg arbeidskraft ved å være et sted hele familien ønsker å bo
- Større fokus på gjennomføringsevne på tiltakene
- Politikere og politiet setter inn tiltak som virker for at byen skal få et bedre omdømme blant unge
- Etablerer/grunder miljø som fungerer og som gir vekst

Privat Tjenesteyting

- Satsing og plan for utvikling i by kjernen for å skape et mer attraktivt sted å drive bedrift, jobbe og bo
- Mindre hemmelighold
- Forutsigbarhet i politiske vedtak
- For passiv i forhold til å tiltrekke kloke og kompetente mennesker
- Gjennomfør: Det sies mye, men følges lite opp
- Næringslivet må bli møtt med positivitet fra både administrasjon og politikere

Varehandel

- Kartlegge hvilke parametere som skal til, og å skape ny virksomhet (Arendal må bli 1. valget i Agder for etablering av nye bedrifter)
- Søndagsåpent i juli
- kommune, sykehus og fylket bør handle lokalt

4. Oppsummering og konklusjon

Denne undersøkelsen utgjør den andre undersøkelsen i en planlagt rekke av fremtidige årlige kartlegginger av næringsattraktivitet i Arendal kommune. Forrige undersøkelse ble gjennomført våren 2018.

Undersøkelsen av næringsattraktivitet er gjennomført som en digital survey, og sammensetning og omfang av svarbedrifter avviker i år ikke vesentlig fra fjoråret. Det er derfor forskernes oppfatning at de to årenes resultater er sammenlignbare.

I Tabell 4 oppsummerer vi kommunens score på de ulike variablene for næringsvennlighet. Tabellen starter med å presentere interne forhold i svarbedriftene, og fortsetter så med presentasjon av resultatet på de ulike variablene innenfor næringsvennlighet. Tabell 4 er beregnet som et vektet snitt av svarene. Følgende vekter er brukt i beregningen: «svært enig» = verdi 2, «enig» = verdi 1, «hverken/eller» = verdi 0, «uenig» = verdi -1, og «svært uenig» = verdi -2. Det presenterte tallet finnes så ved å multiplisere antall avgitte svar i hver kategori med gjeldende vekt før hele summen deles på n. Med en slik vekting har Tabell fire en absolutt maksverdi på 26 (13 variabler x maks score på +2) og en absolutt minimumsverdi på -26 (13 variabler x min. score på -2). For å gjøre oversikten enklere å lese, har vi lagt til en fargekode. Her symboliserer grønn et positivt resultat mens rød angir et negativt resultat. Des sterkere fargen er, des sterkere resultat ser vi.

I sum ser vi en forsiktig bedring i opplevd næringsvennlighet i årets måling i forhold til fjorårets måling. En summering av scoren gitt på de 13 variablene i Tabell 4 viser at totalscoren beveger seg fra 4,1 i 2018 til 4,3 i 2019. En slik bevegelse utgjør en vekst på omkring 4 prosent. Dette indikerer en positiv bevegelse i arbeidet for å bedre næringsklimaet i Arendal kommune. En slik positiv tendens bekreftes også i svaret på den siste påstanden i målingen (variabel 14) hvor de forespurte på direkte spørsmål scorer næringsvennligheten i år marginalt høyere enn i fjor.

De to viktigste bidragene til veksten i 2019 er en positiv utvikling innenfor dialogområdet og innenfor informasjonsområdet. Disse variablene øker henholdsvis 25% og 20% i forhold til i fjor. En forsiktig reduksjon i kvalitet på veiledning i plan og byggesaker, økt offentlig konkurranse samt en lavere opplevd service-vennlighet bidrar til å dempe årets vekst.

Til sist viser vi til Figur 19 og figur 20 (på side 28 og 29). Disse figurene viser næringslivets anbefalte prioriteringer for fremtidig arbeid med å styrke næringsklimaet i Arendal kommune. De tre områdene som anbefales prioritert er: 1. bedre innsikt hos kommunalt ansatte og politikere, om næringslivets behov, 2 redusere skatter og avgifter, og 3 redusere saksbehandlingstiden.

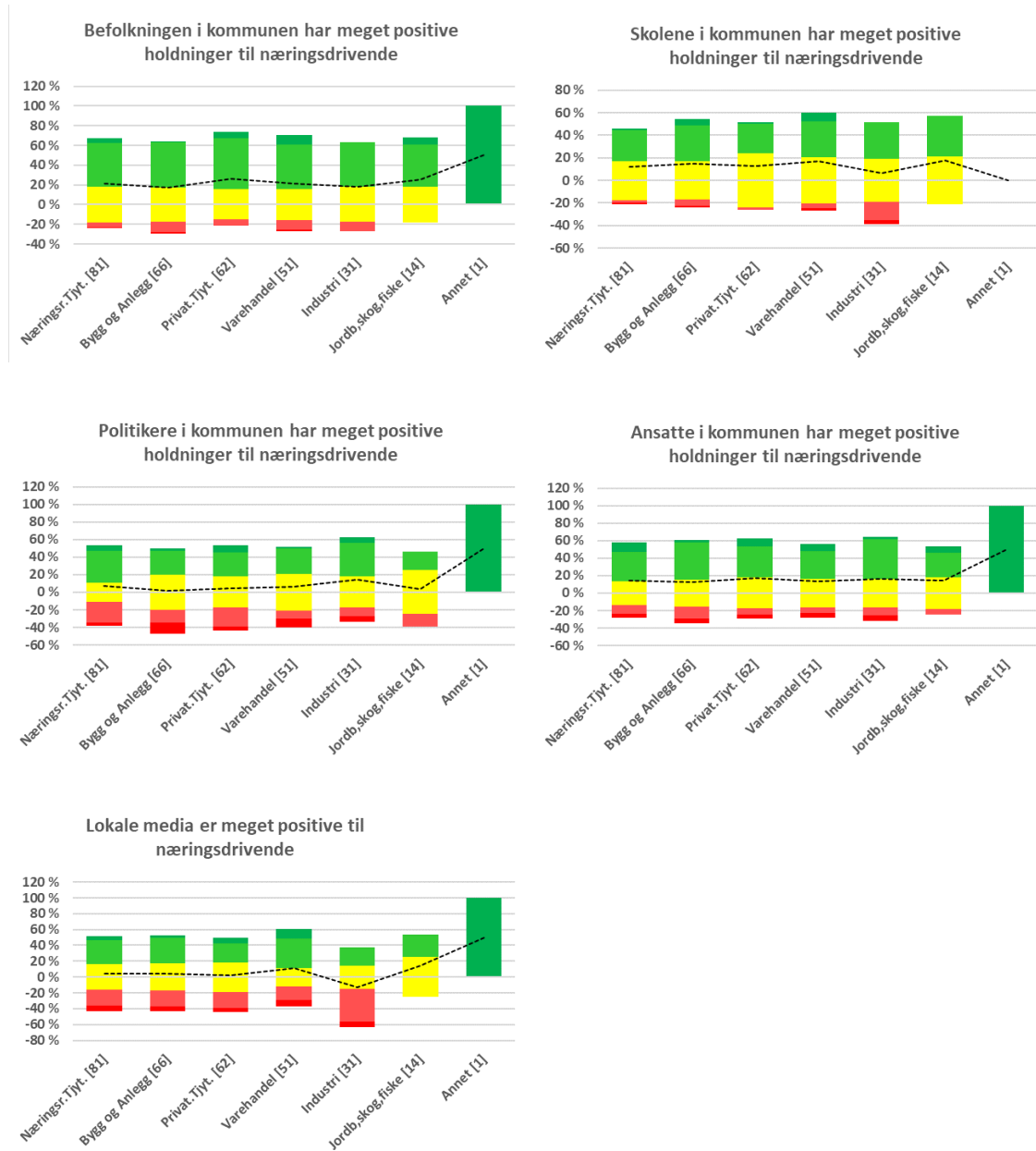
Tabell 4: Oppsummering

	Arendal 2019	Arendal 2018	Bygg og Anlegg	Industri	Primærnæringene	Næringsr. tjenesteyt.	Privat Tjenesteyting	Varehandel
INTERNE FORHOLD								
Vår bedrift har et meget godt arbeidsmiljø	1,5	1,5	1,6	1,4	1,5	1,6	1,5	1,6
Vår bedrift har opplevd god økonomisk vekst de siste årene	0,5	0,4	0,4	0,5	0,1	0,7	0,5	0,3
Vår bedrift er avhengig av å ha et godt forhold til kommunen	0,9	0,8	1,1	0,8	0,9	0,7	1,1	1,0
Vår bedrift er i hyppig dialog med personell fra kommunen	0,0	-0,1	0,2	-0,1	0,2	0,1	0,2	-0,5
Det er meget viktig for vår bedrift at kommunen har et godt næringsklima	1,3	1,2	1,4	1,3	0,6	1,3	1,3	1,4
HOLDNINGER TIL NÆRINGSDRIVENDE								
Politikere i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,1	0,1	-0,1	0,3	0,1	0,2	0,1	0,0
Ansatte i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,4	0,3	0,2	0,3	0,5	0,4	0,4	0,3
Befolkningen i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,5	0,5	0,4	0,4	0,7	0,5	0,6	0,5
Skolene i kommunen har meget positive holdninger til næringsdrivende	0,4	0,5	0,4	0,1	0,5	0,4	0,4	0,5
Lokale media er meget positive til næringsdrivende	0,1	0,2	0,1	-0,3	0,4	0,1	0,1	0,3
DIALOG MED KOMMUNEN								
Dialogen med kommunen var en positiv opplevelse	0,8	0,6	0,4	0,8	1,3	0,9	0,8	0,8
I dialogen mener jeg at bedriftens syn ble forstått av kommunens representant	0,7	0,6	0,4	0,9	1,0	0,9	0,5	0,7
TILBAKEMELDING TIL KOMMUNEN								
Kvaliteten på informasjonen som kommer fra kommunen er meget god	0,4	0,3	0,3	0,3	0,7	0,4	0,4	0,4
Informasjonsmengden som kommer fra kommunen er tilstrekkelig	0,3	0,2	0,2	0,3	0,5	0,3	0,3	0,1
Kommunen er meget service-vennlige overfor næringsdrivende	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	0,0
Kommunen gir god veiledning i forhold til plan og byggesaksbehandling	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,0
Næringsvirksomhet i regi av kommunen konkurrerer ikke med det lokale	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3	0,1	-0,5	0,0
Min bedrift har god tilgang på relevant kompetanse i kommunen.	0,4	0,4	0,5	0,2	0,3	0,3	0,4	0,4
Min kommune er en meget næringsvennlig kommune	0,1	0,0	-0,2	0,1	0,1	0,3	0,1	0,0

Med denne rapporten har Arendal kommune fått en indikasjon på hvilke bevegelser som har funnet sted siden fjorårets undersøkelse. Bevegelserne er selvfølgelig små og må derfor også tolkes forsiktig. I tillegg til scorene på de ulike variablene gir også de næringsdrivende politikere og ansatte i Arendal kommune klare råd om hvilke forhold som bør prioriteres i det videre arbeidet. Det er forskernes mening at dette bør danne et godt grunnlag for videre arbeid med å styrke næringsklimaet ytterligere.

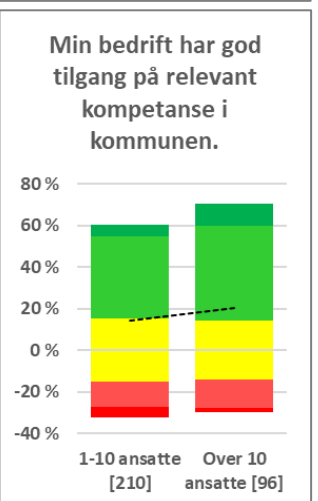
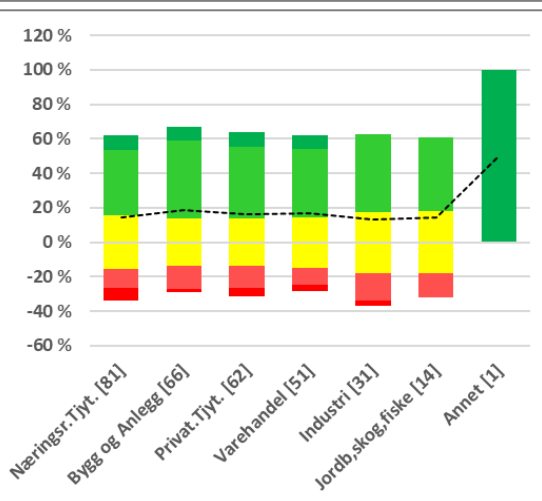
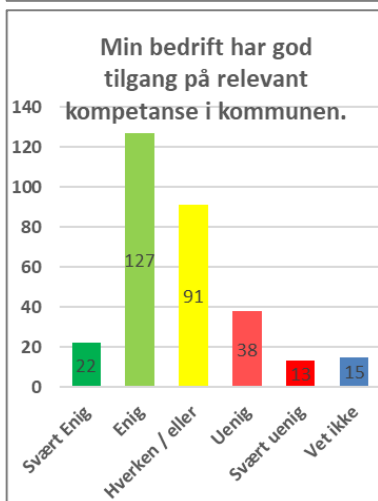
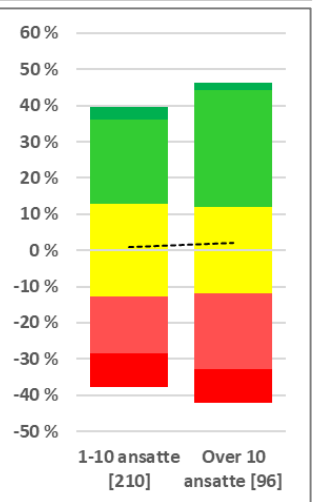
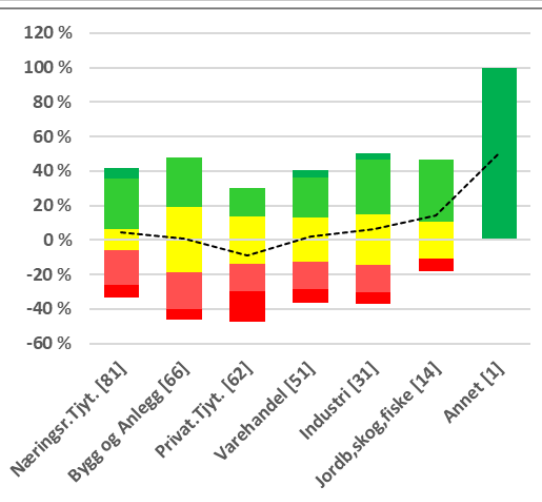
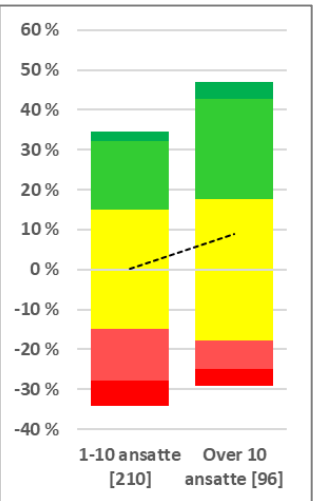
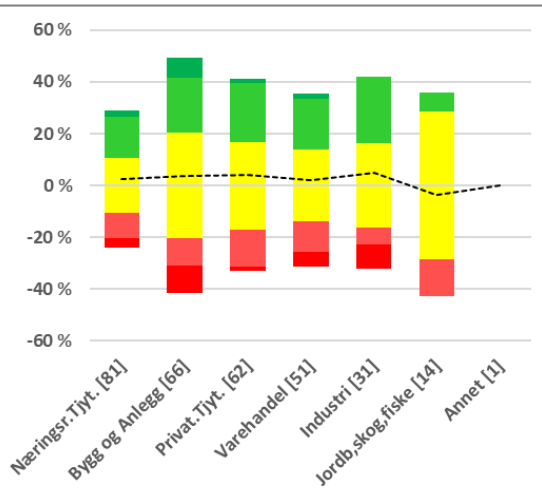
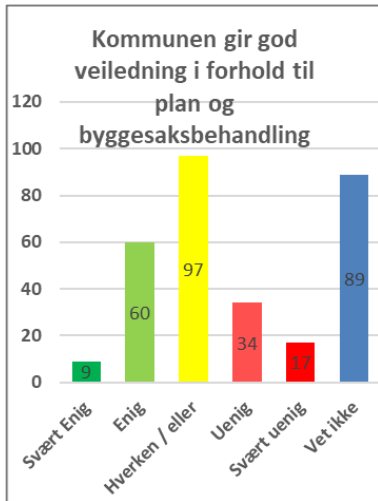
Vedlegg

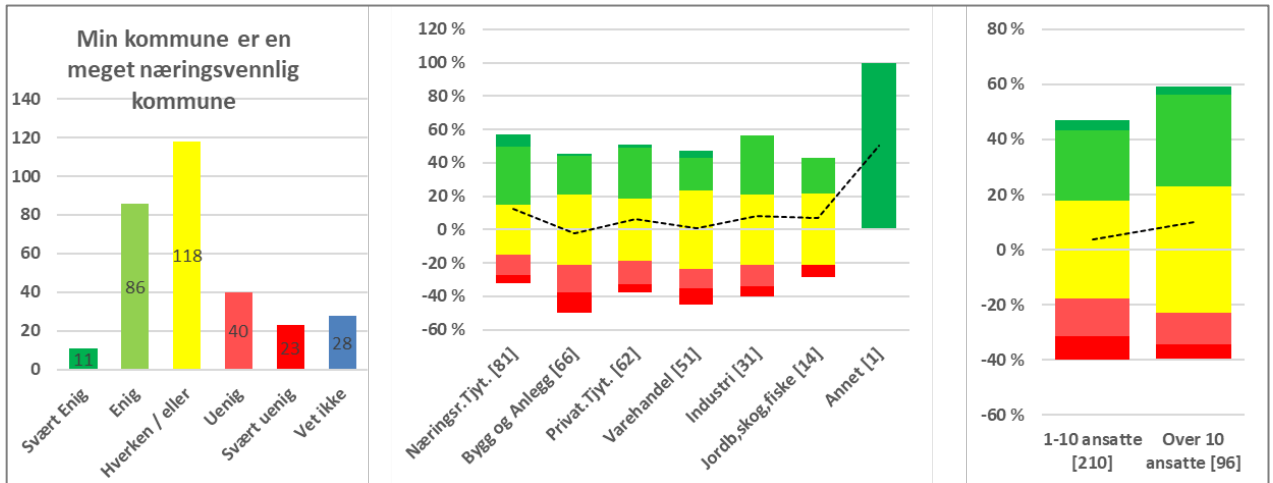
Vedlegg 1, Holdninger til næringsdrivende splittet pr bransje

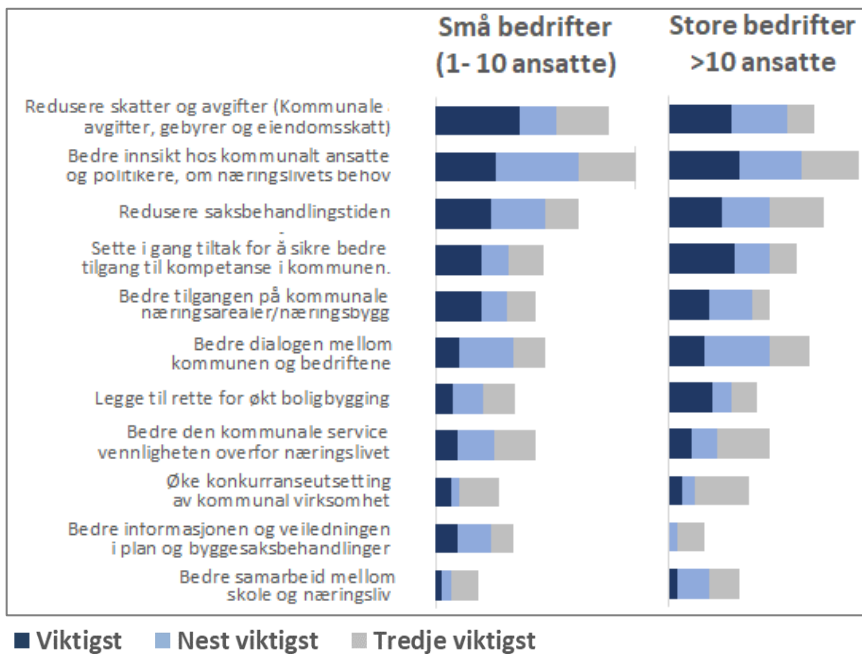
Vedlegg 2,

Vedlegg 3, Rangering av de viktigste forbedringsområdene for å bedre næringsklimaet i Arendal kommune

Vedlegg 4, Et utvalg sluttkommentar fra respondenter

Bygg og Anlegg

- Alt i alt godt fornøyd med næringsvennligheten i Arendal kommune, særlig i administrasjonen. Politikere bør også applaudere og ta godt imot bedrifter som ønsker å bidra til bærekraftig verdiskaping i Arendal
- Det må jobbes for forutsigbarhet i plansaker. At planer vedtas og tas bort innenfor få år må skjerpes inn. Boligbygging skal ikke bare ha fokus på leiligheter, men også i vår opplevelse av behovet for barnefamilier må ha fokus. De ønsker nærhet til skole og en enebolig med en liten hage.
- Fjerne eiendomsskatt på næringsbygg, vi har eget stort bygg på og det går så vidt rundt etter at vi fikk eiendomsskatt.
- Næringsklimaet oppfattes som generelt dårlig og vi må forholde oss til uforutsigbare prosesser og boligpolitikk.
- Politiske vedtak i kommuneplan er styrt av sentrale idealer som er mulig å gjennomføre i større mer befolkningstette strøk, men passer ikke hos oss, og kreves for store ressurser å gjennomføre. Det bør godkjennes flere tomteområder for eneboliger/ leiligheter i lav bebyggelse.
- Skal kommunen ha inntekter i fremtiden, må de som er ansatt i kommunen skjønne (ha forståelse) hva næringslivet trenger for å kunne satse i fremtiden. Blir kommunens ansatte/politikere vinglete/vanskelige, kan det bidra til å dempe satsning videre for enkelte bedrifter.
- Tenke samarbeid. Tilrettelegge for næringsareal i sentrum. Tilrettelegge for fellesordninger for mindre firmaer som parkering, kollektivtrafikk, kantine etc. Samarbeid med gårdeiere i sentrum
- Uheldig at Arendal Eiendom KF er direkte konkurrent til det private næringsliv. Usikker på kompetansen som utvikler og byggherre/bestiller.

Industri

- Det er svært viktig at det jobbes målbevisst med å få flere, gjerne store, bedrifter til å etablere seg i Arendal. Vi har godt med boliger, men trenger mere næringsliv
- Kanal i Arendal vil være ødeleggende for sentrum, bare tenk på hva et år med grave og bygge arbeid i sentrum vil medføre for forretningene
- Viktig at E18 blir ferdigstilt fort og at lokalveinettet blir ferdigregulert på en måte som ikke stykker opp næringsseidommene. Stoa skal jo ifølge fylkesplanen være avsatt til storhandel.

Jordbruk/skogbruk/fiske

- Både ansatte og politikere i kommunen må bli mere offensive i sitt strategiarbeid for å skape nye arbeidsplasser. Handelsbedrifter har vi mere enn nok av. Det er produserende- og høykompetansebedrifter vi trenger å etablere og å hjelpe frem.
- Hva med at ordførerne i de respektive kommuner møtes til formelle og uformelle samtaler for å kunne samarbeide bedre og deretter gjøre felles sak? Tenk bare på hva E-18 nå vil representere av muligheter i stedet for å konkurrere mot hverandre. Samarbeid er ofte mere funksjonelt enn konkurranse. Særlig i kommuneoverskridende saker.
- Kommunale as' er og andre selskapsformer må ikke konkurrere med næringslivet i kommunen, noe det ser ut til å være en praksis for.
- Kommunen trenger større næringsutvikling som ikke bare handler om kjøp og salg av klær, sko, mat og restaurantvirksomhet. Kommunen trenger attraktive arbeidsplasser og tilflytting til kommunen.
- Lønnsom næringsvirksomhet er viktig for kommunen vår. Kommunen må derfor i alle ledd være positiv overfor livskraftige bedrifter.

Næringsrettet tjenesteyting

- Alle sier de er positive til næringslivet, men i realiteten er det slik at i praksis stemmer det ikke. Det er mangel på forståelse på hvor viktig det private næringslivet er for både levekår og utviklingen av Arendal
- Arendal kommune burde ikke konkurrere direkte eller indirekte med næringslivet.
- Arendal kommune bør arrangere flere eventer alla Arendalsuka. Erfaring og kompetanse til å gjøre dette finnes, er en uutnyttet ressurs store deler av året og bør derfor gjenbrukes oftere. Slike eventer gir store ringvirkninger lokalt, gjør byen til en interessant by å bo og jobbe i og bidrar til vekst. Det er flere posisjoner som kan tas spesielt hvis næringsliv, universitet og kommune samarbeider.
- Arendal Kommune bør ikke se på seg selv som en bedrift, men heller legge til rette for at bedrifter kan vokse og lykkes.
- Arendal kommune står som vertskap for fantastiske arrangementer som Arendalsuka og TEDX. Det er viktig ift. god omdømmebygging av kommunen.
- Deltakelse i klynger og andre organisasjoner, blir gjerne krevende både tidsmessig og økonomisk.
- Det er helt åpenbart av kommunene ikke forstår hverken alvoret i situasjonen (handle nå), og det må kost i form av reduserte avgifter og kommunen må være en tilrettelegger.
- FN bærekraftsmål
- særdeles god hjelp fra etablerersenteret.
- Håper dere forsøker å få til mere arrangementer i Arendal som kan dra folk til sentrum. Hvorfor må dere ha leie for Kanalplassen hvis det er noen som ønsker å få til et arrangement i sentrum? Dere skal vel egentlig bare være glad for at det er noen som tør satse på å arrangere noe i Arendal sentrum der det egentlig er lite folk på lørdager.
- Jeg skulle ønske kommunen fokuserte mer på hvordan kommunen tiltrekker seg arbeidskraft ved å være et sted hele familien ønsker å bo.

- Næringsavdelingen gjør en kjempejobb. Viktig at politikere og innbyggere skjønner viktigheten av lokalt næringsliv, kompetanse og verdiskaping.
- Regionen må snakke mer om hva andelen som arbeider, gjør - hva som er verdiskapingen i området. Få flere til å ønske å bidra - slik at andelen som står utenfor - og som får "all" oppmerksomhet hos politikere, går gradvis nedover. Vi må slutte å unnskyld oss for "høy uføreandel". Det er naturlig at den er høyere i områder i landet hvor det er billige hus å oppdrive. (er du ufør, er det naturlig å flytte ut av Oslo - for å få en høyere levestandard ...)
- Saker og forhold knyttet til næringslivet blir ofte debattert og planlagt, men i for liten grad fulgt opp og satt ut i livet. Mao. bør ha større fokus på gjennomføringsevne på tiltakene.
- Flere føler seg utrygge av å bo i Arendal. Svært uheldig og det er nødvendig at politikere og politiet setter inn tiltak som virker for at byen skal få et bedre omdømme blant unge dersom. Hvis så ikke skjer kan vår bedrift bli tvunget til å lokalisere deler av virksomheten et annet sted
- Vi må få et etablerer/grunder miljø som fungerer og som gir vekst. Kunnskapshavna må avvikles - det skaper ikke vekst, er kun for de få som var heldige å komme inn tidlig og som flyter på kommunal subsidiering.
- Viktig å få kapital, kunnskap (talent) og det offentlige til å virke sammen. For å rekruttere talenter: -Mulighet for jobb for 2 -Skoler som hevder seg på topp i Norge. Samarbeid med de store: GARD, Arendal Fossekompagniet etc. som har investeringskapital sammen med sykehus og Havforskningen, andre kompetansemiljø. Det bør legges til rette for å bygge IT selskaper i Arendal, prosjekt med fylke og kommune.

Privat Tjenesteyting

- Arendal bør ha en helhetlig satsing og plan for utvikling i by kjernen for å skape et mer attraktivt sted å drive bedrift, jobbe og bo.
- Ber den følge næringspolitisk handlingsplan som ble enstemmig vedtatt i bystyret. denne er meget god, og om de følger den - går det bra for alle [Privat Tjenesteyting]
- Bruk av Arendalsuka
- Det er ingen sjø-nære næringstomter til de som driver med reparasjon og opplag av båter. Alt må transporteres til Froland. (tenk miljø)
- Det virker som "frykten for å bli tatt i en formell feil" er mye større en ønsket om å hjelpe næringsinteresser fremover. Dette er ikke bra. Al næringsliv er avgjørende for kommunen.
- Forutsigbarhet i politiske vedtak er meget viktig [Privat Tjenesteyting]
- Hovesaken, forsinkelser av Kunnskapshavna 3, søndagsstengte butikker i juli, manglende fremgang i Heftingdalen næringstomter, bidrar til at kommunen stadig omtales ikke positivt blant næringsaktører.
- Jeg synes vi bør satse mer på Arendal sentrum.
- Kommunen er for passiv i forhold til å tiltrekke kloke og kompetente mennesker. Høyere utdanning, en mer markedsmessig tilnærming til å hjelpe grundere, et velfungerende nettverk mellom selvstendignæringsdrivende og mindre fokus på eiendom, skipsfart og olje som eneste verdidrivere kunne vært formålstjenlig. [Privat Tjenesteyting]
- La ord bli handling! Det sies mye, men følges lite opp. [Privat Tjenesteyting]
- Lei av å se smilende politikere som lover alt når en er sammen med dem, men gjør ingen ting når de er på jobb

- Arendal må bli en mer positiv kommune. Næringsavdelingen synes å jobbe meget bra. Kanskje de kan bidra til å heve kompetansen i viktige avdelinger i kommunen? Foreslår næringsmøter mellom kommunens administrasjon, politikere særlig knyttet til areal og plansaker der næringslivet kan legge frem sine forventninger og hvordan næringslivet tenker og om konkurransevilkår
- Politikere bør fokusere mer på å redde den døde byen vår. Trist at stadig flere og flere folk forsvinner ut fra byen
- Stopp forskjellsbehandling å se nærmere på koblinger mellom politiske verv, private stillinger, egne interesser etc. Flere eksempler som ikke er bra ...

Varehandel

- Arendal kommune må bli 1. valget i Agder for etablering av nye bedrifter / offentlig virksomhet, og bedrifter som ønsker å etablere seg i regionen. Kartlegge hvilke parametere som skal til, og å skape ny virksomhet.
- Forkastelig at politikerne stemmer nei til søndagsåpent i juli - det dreper små butikker/bedrifter
- Har ønske om forbedring av utbyggingen av Strømnettet(400V) i eldre nærings bebyggelse
- kommune, sykehus, fylket bør handle lokalt [Varehandel]
- Lytt, lytt, lytt til de som faktisk skaper arbeidsplasser.
- Politikere og administrasjon som holder til i sentrum av byen bør gå foran med et godt eksempel og også faktisk bruke nisjebutikker og sentrumsbutikker utenom kjøpesenteret - ikke bare prate om viktigheten av det. Sentrum er ellers i en sakte nedadgående spiral mht butikkene. Vi bidrar hver dag ikke bare til vår egen inntekt, men også til et levende sentrum som har en stor verdi for den enkelte og for turismen i byen.

NORCE Norwegian Research Centre AS
www.norceresearch.no